

**Kasvatus ja
koulutus
Toimintakertomus
2021**

Helsinki

Sisällys

1. Katsaus vuoteen 2021	3
2. Strategia	5
2.1 Kasvatus ja koulutus näkyvät vahvasti uudessa kaupunkistrategiassa	5
2.2 Sitovat tavoitteet 2021	6
2.2.1 Tavoite 1. Mahdollistamme jokaiselle oppijalle yksilöllisesti sopivia tapoja oppia ja opiskella.....	6
2.2.2 Tavoite 2. Käytämme koko kaupunkia oppimisen ja työnteon ympäristönä.	6
2.3 Vuonna 2021 päättyneen strategian toteutumisen arviointi.....	7
2.3.1 Mukana-ohjelma	7
2.3.2 Make-suunnitelma.....	7
2.3.3 Liikkumisohjelma.....	8
2.3.4 Hiilineutraali Helsinki	8
2.4 Opetus- ja kasvatushenkilöstön täydennyskoulutus vuonna 2021	9
3. Palvelukokonaisuudet vuonna 2021.....	10
3.1 Varhaiskasvatus	10
3.2 Suomenkielinen perusopetus	13
3.3 Lukiokoulutus Helsingissä	17
3.4 Stadin ammatti- ja aikuisopisto	18
3.5 Helsingin suomenkielinen työväenopisto	21
3.6 Ruotsinkieliset palvelut	23
3.7 Oppilas- ja opiskelijahuolto	24
3.7.1 Oppilashuolto jatkoi kiusaamisen vastaista työtä.....	24
3.7.2 Opiskelijahuolto tarttui opiskelijoiden hyvinvointivajeeseen	26
4. Turvallisuus, tilat, tietohallinto, henkilöstö ja talous	28
4.1 Turvallisuus	28
4.2 Tilat	28
4.3 Tietohallinto ja digitalisaatio	29
4.4 Henkilöstö	30
4.5 Talous	34
5. Hallinto.....	36
6. Kasvatus- ja koulutuslautakunta.....	38
Liite 1. Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen tunnusluvut 2021.....	41

1. Katsaus vuoteen 2021

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja Satu Järvenkallas kertoo toimintavuodesta 2021.

Mistä asioista Kaskon toimialan vuosi 2021 muistetaan?

Korona värjäsi vuotta, mutta saavutimme tavoitteemme hyvin niiltä osin kuin se oli poikkeusoloissa mahdollista. Etenkin kevään pitkä etäopetusjakso toisella asteella aiheutti oppimis- ja hyvinvointivajetta. Vaikka syksyä kohti tilanne parani, kokonaisuutena sekä oppilaiden että henkilöstön hyvinvointi laski edellisvuosiin verrattuna.

Syksyllä lähiopetus sai uutta arvoa, kun entistä laajemmin nähtiin, miten suuri merkitys kouluyhteisöllä on hyvinvointiin ja sitä kautta oppimiseen. Koulun havaittiin olevan paljon enemmän kuin paikka oppiaineille ja niiden suorittamiselle. Opetuspaikkojen aukiolo on yhteisöllisyydelle ja osallisuuden kokemukselle olennaisen tärkeää, millä on myös suuri yhteiskunnallinen vaikutus.

Miten korona vaikutti henkilöstöön ja jokapäiväiseen työhön?

Arki oli erilaista. Korona vaikutti kaikkiin, ja sen vaiheiden mukaan mukautettiin työskentelyä lähi-, etä- ja hybridimallien kesken. Opetuksen järjestämiseen kului aikaa ja työtä, ja oppilaitosten sisällä toimintaa ja liikkumista jouduttiin rajoittamaan koko vuoden, eivätkä sen enempää oppilaat kuin henkilöstökään voineet tavata toisiaan normaalisti. Tämä vaati myös henkilöstöltä paljon, mikä näkyi muun muassa sisäisen Fiilari-kyselyn tuloksissa, joista löytyy tietoa Henkilöstö-osiosta.

Seurasimme hyvinvointivajetta systemaattisesti. Kaskon koronaryhmä toimi koko vuoden ja viesti turvallisuus- ja muita ohjeita henkilöstölle, jonka työmäärä ja -paine oli suuri. Päiväkodit pysyivät auki joka tilanteessa, eikä niissä voi tehdä etätöitä. Varhaiskasvatuksessa pandemian kuormittavuuden lisäksi painetta toivat poissaolojen seurannaisvaikutukset henkilöstöön ja sijaisten saantiin. Pandemia-aika nosti laajasti esille varhaiskasvatuksen tärkeän yhteiskunnallisen merkityksen.

Mitkä olivat vuoden 2021 onnistumiset, joista olet erityisen ylpeä?

Olen ylpeä siitä, että oli korona missä vaiheessa tahansa, teimme paljon työtä joka päivä positiivisella työotteella. Pystyimme pitämään toiminnan ja palvelumme yllä ja saimme hyviä tuloksia sekä sisäisistä että ulkoisista kyselyistä. Asiakaskysely tehtiin vuonna 2021 varhaiskasvatuksen asiakkaille, lapset mukaanlukien. Kokonaisarvosana oli 4,2/5 eli kouluarvosana-asteikolla 8,9 (8,9), mikä on erittäin korkea ja pysyi samana kuin edellisenä vuonna.

Vaikka oppimisvajetta havaittiin jonkin verran, opetuksen laatu ja oppimistulokset pysyivät kokonaisuutena hyvällä tasolla. Henkilöstömme toimi ammattimaisesti ja mallikkaasti haasteista huolimatta. Käytimme henkilöstölle palkitsemisrahaa noin 4,6 miljoonaa euroa poikkeuksellisten aikojen hyvien tuloksien huomiointiin.

Vuonna 2021 oppivelvollisuus laajeni, ja sillä on suuri merkitys oppimiseen ja opettamiseen. Onnistuimme laajennetun oppivelvollisuuden käyttöönotossa hyvin.

Miten perustyö ja kehittäminen sujuivat vuonna 2021?

Yhtenäinen opinpolku luotiin yhä useammalle varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen oppilaalle. Työskentelimme eriarvoisuuden vähentämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi muun muassa Mukana-hankkeen kautta. Digitalisaatiossa on edetty ja onnistuttu, samoin koko kaupungin käyttämisessä oppimisen ja työnteon ympäristönä.

Noudatimme vastuullista taloudenpitoa tavoitteen mukaisesti ja pysyimme budjetissa. Sekä varhaiskasvatukseen että perusopetuksen yksikkökustannukset (per oppilas) laskivat. Erityisesti yksikkökustannus laski lukioissa, vaikka opetustarjonta kasvoi ja Helsingillä on kahdeksan valtakunnallisen erityistehtävän saanutta lukiota, joihin hakeudutaan myös ympäri Suomea.

Ilmeniko muita haasteita, koronan ja hyvinvointivajeen lisäksi?

Henkilöstön saatavuus etenkin varhaiskasvatuksessa on haaste, jota ei ole toistaiseksi pystytty ratkaisemaan. Tilanne vaatii edelleen seurantaa ja toimenpiteitä, jotka jatkuvat voimakkaina vuonna 2022.

Mitä muuta uutta tai merkittävää toimialalla vuonna 2021 tapahtui?

Koronan vuoksi kaupunki ja valtio myönsivät lisärahoitusta toimintaan ja lisäresursseihin sekä eri hankkeisiin, joilla voimme kehittää muun muassa monikulttuurisuutta. Segregaation estäminen on yksi kaupungin tavoitteista, jonka toteuttamisessa olemme toimialana vahvasti mukana.

Monista tilahankkeista mainittakoon Vuosaaren uusi lukio. Helsinki panostaa voimakkaasti uusiin lukiorakennuksiin ja vanhojen kunnostamiseen.

Pandemia-aika on koetellut meitä, mutta se on myös opettanut ja vahvistanut osaamistamme sekä näyttänyt yhteisön merkityksen. Jatkamme entistä rikkaammin työmenetelmin, arvostamme yhteisöllisyyttä ja rakennamme tulevaisuutta tietoisina siitä, että työllämme on suuri merkitys kaupunkilaisille ja koko kaupungin menestykselle. Haluan tässä yhteydessä esittää lämpimät kiitokset koko toimialan henkilöstölle sekä kiittää yhteistyöstä huoltajia, lapsia ja nuoria.

2. Strategia

2.1 Kasvatus ja koulutus näkyvät vahvasti uudessa kaupunkistrategiassa

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on vahvasti esillä Helsingin kaupungin uudessa Kasvun paikka -strategiassa. Lasten ja nuorten hyvinvointia tuetaan ja parannetaan määrätietoisesti.

Korona vaikutti palveluiden järjestämiseen vuonna 2021. Palvelut pystyttiin tuottamaan jatkuvina, mutta vuosi toi huolen oppimisvajeen syntyisestä sekä lasten ja nuorten pahoinvoinnin kasvusta, ja niihin puuttuminen on toiminnassamme keskeistä.

Helsingin kaupungin vuoteen 2025 ulottuva Kasvun paikka -kaupunkistrategia hyväksyttiin lokakuussa 2021. Kasvatus ja koulutus ovat uudessa strategiassa vahvasti esillä: Helsinki haluaa olla maailman paras ja yhdenvertaisin paikka oppia. Neljä tärkeää asiaa, joita edistämme, ovat:

- 1) Kaikki koulut ja päiväkodit ovat hyviä.
- 2) Hyvinvointi.
- 3) Parannetaan henkilöstön veto- ja pitovoimaa ja työoloja yhdessä.
- 4) Teemme Helsingistä lukemisen ja lukutaidon pääkaupungin.

Kasvun paikka -strategia sisältää myös kirjauksen strategisten tavoitteiden laatimisesta Helsingin koulutuksen kehittämiseksi vuoteen 2030. Työ on aloitettu, ja sitä tullaan tekemään laajasti yhdessä henkilöstön, oppijoiden sekä muiden toimijoiden kanssa. Visioimme tulevaisuutta kasvatuksen ja koulutuksen näkökulmasta: mikä koulutuksessa on keskeistä vuonna 2030 ja millaista osaamista tulevaisuudessa tarvitaan.

2.2 Sitovat tavoitteet 2021

Sitovia tavoitteita kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle vuodelle 2021 oli kaksi.

2.2.1 Tavoite 1. Mahdollistamme jokaiselle oppijalle yksilöllisesti sopivia tapoja oppia ja opiskella.

Jokaisella palvelulla oli omat mittarit, joilla tavoitteen saavuttamista arvioitiin. Tavoite jäi kokonaisuudessaan toteutumatta, vaikka tavoitetasot saavutettiin 3/5 palvelun mittarissa.

Varhaiskasvatuksessa mittarina oli jokaisen lapsiryhmän pedagogisen toiminnan yhteisen arviointimallin käyttöönotto vuoden 2021 aikana. **Perusopetuksen** mittarina oli, että vähintään 98 prosentille oppijoista kirjataan oppimisen ja/tai kasvun tavoite ja käydään arviointikeskustelu. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa saavutimme mittareiden tavoitetasot koronasta huolimatta.

Lukiokoulutuksen mittarina oli, että vähintään 75 % ensimmäisen vuoden opiskelijoista on suorittanut Opintokamu-kurssin keväällä 2021. Tavoitetasoa ei saavutettu. Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista 41,7 % suoritti kurssin. Koronan takia aikaa jouduttiin käyttämään akuuttien asioiden hoitoon ennakoitua enemmän, samoin kuin perustyöhön etä- ja hybridiopetuksen järjestämiseksi ja oppilaiden tukemiseen poikkeusoloissa.

Ammatillisessa koulutuksessa mittarina oli, että negatiivisesti keskeyttäneiden opiskelijoiden määrä on enintään 7,4 % opiskelijamäärästä. Tavoitetasoa ei saavutettu. Negatiivisesti keskeyttäneiden opiskelijoiden määrä oli 11,6 % opiskelijamäärästä (1 034 henkilöä). Vaikka määrä on edelleen korkea suhteessa tavoitelukuun, niin vuoteen 2020 verrattuna negatiivisesti keskeyttäneiden määrä 2021 on pienentynyt 1,1 prosenttiyksikköä.

Vapaassa sivistystyössä mittarina oli yhteisten sähköisten oppimisalustojen käyttöönotto työväenopistoissa siten, että vähintään 10 % kursseista käyttää edu.hel.fi-verkon oppimisalustoja. Mittarin tavoitetaso ylittyi huomattavasti etätoiminnan kasvaessa sekä suomenkielisessä työväenopistossa että Arbiksessa. Sähköisiä edu.hel.fi-oppimisalustoja käytettiin 41,4 %:lla kursseista.

2.2.2 Tavoite 2. Käytämme koko kaupunkia oppimisen ja työnteon ympäristönä.

Jokaisella palvelulla oli omat mittarit, joilla tavoitteen saavuttamista arvioitiin. Tavoite jäi kokonaisuudessaan toteutumatta, vaikka tavoitetasot saavutettiin 2/5 palvelun mittarissa.

Varhaiskasvatuksessa mittarina oli, että jokaisessa lapsiryhmässä toteutetaan ilmiöpohjaisen oppimisen kokonaisuus yhdessä kulttuuri- ja taidetoimijan kanssa.

Perusopetuksessa mittarina oli, että oppilaat osallistuvat monipuolisesti kulttuurisisältöihin ja -tapahtumiin. Molemmissa palveluissa mittareiden tavoitetasot saavutettiin.

Lukiokoulutuksessa mittarina oli, että vähintään 95 % opiskelijoista osallistuu aineenopettajan ja opiskelijoiden yhdessä suunnittelemiin opetussuunnitelman mukaisiin opintokäynteihin. Lisäksi aikuisten lukiokoulutuksessa mittarina oli, että vähintään 30 %:ssa lukion kursseja toteutetaan opintokäynti. Lukiokoulutuksen mittareiden tavoitetasoja ei saavutettu. Nuorten lukiokoulutuksessa opetussuunnitelman mukaisiin opintokäynteihin osallistui 80,7 % opiskelijoista. Aikuislukion kursseista 13,8 %:ssa järjestettiin opintokäynti. Etäopetuksen vuoksi opintokäyntejä ei voitu

toteuttaa fyysisinä, mutta etäjakson pitkittyttyä oppilaitokset ryhtyivät rakentamaan opetussuunnitelman mukaisia opintokäyntejä verkon kautta. Rajoitusten lievennyttyä opintokäyntejä tehtiin etenkin alkusyksystä myös fyysisesti. Loppusyksystä koronatilanteen edelleen pahennuttua vierailut kuitenkin jälleen vaikeutuivat. Opiskelijaryhmiä ei haluttu ottaa vastaan, ja lisäksi lukioissa haluttiin turvata koulunkäyntiä pitkien etäopetusjaksojen jälkeen.

Ammatillisessa koulutuksessa mittarina oli, että työpaikalla tapahtuva oppiminen kasvaa 10 000 päivällä verrattuna vuoteen 2020 (337 346 päivää), eli tavoite vuonna 2021 oli 347 346 päivää. Mittarin tavoitetasoa ei saavutettu. Työpaikalla tapahtuvan oppimisen toteuma oli 313 584 päivää (90,3 % tavoitteesta). Korona vaikutti merkittävästi oppimispaikkojen saatavuuteen. Siirtyminen pääkaupunkiseudulla laajasti etätöihin heikensi vuorovaikutteista yhteistyötä työelämän kanssa. Opintoja edistettiin muilla tavoin. Muun muassa näyttöjen suorittaminen oppilaitoksen oppimisympäristöissä mahdollistettiin opetus- ja kulttuuriministeriön erillisellä luvalla.

Vapaa sivistystyön mittarina oli, että kurssilaisten määrä kasvaa Koillis- ja Itä-Helsingin alueilla vähintään 5 % verrattuna vuoteen 2020. Tavoitetasoa ei saavutettu. Kurssilaisten määrä Koillis- ja Itä-Helsingin alueilla oli 15 455 kurssilaista, mikä oli 82,2 % tavoitetasosta. Koronarajoitusten vuoksi opetus toteutettiin keväällä 2021 kokonaan verkossa (pois lukien maahanmuuttajien lukukoulutukset, jotka toteutettiin osittain lähiopetuksena) eikä paikan päällä opetuspisteissä. Syyslukukauden alussa kurssikoot olivat puolitettuja koronarajoitusten takia.

2.3 Vuonna 2021 päättyneen strategian toteutumisen arviointi

Vuonna 2021 päättyneen Maailman toimivin kaupunki -strategian mukaiset kokonaisuudet saatiin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla toteutettua hyvin. Kaupunkiyhteinen tekeminen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä kasvoi. Teimme vaikuttavaa työtä syrjäytymisen ehkäisemisen ja osallisuuden lisäämisen edistämiseksi koronatilanteesta huolimatta.

Toimialamme palvelujen piirissä on kaikkiaan yli 140 000 lasta ja aikuista, joten suuri joukko kaupunkilaisia kohtaa tekemisemme arjessaan. Meillä on siten laajasti mahdollisuus vaikuttaa tietoisuuden kasvuun ja tiedon välittämiseen kaupungin tärkeiksi nostamista painopistealueista.

Strategiset kärkihankkeet etenivät vuonna 2021 seuraavasti:

2.3.1 Mukana-ohjelma

Mukana-ohjelmalla tavoiteltiin eriarvoisuuden vähentämistä ja nuorten syrjäytymisen estämistä. Painopiste oli ennaltaehkäisevässä työssä, jota johdetaan tutkimus- ja kokemustiedolla.

Mukana-ohjelman loppuraportti ja toimintamallit on koottu verkkosivustolle kaikkien hyödynnettäviksi. <https://www.hel.fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/mukana-fi/>

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamien, mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy sekä harrastusmahdollisuuksien turvaaminen ovat jatkossakin kaupungin keskeisiä painopisteitä. Koronakriisistä palautuminen on koko kaupungin merkittävä yhteinen haaste.

2.3.2 Make-suunnitelma

Maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen suunnitelma, Make, päättyi vuonna 2021. Tavoite oli taata kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutukseen, yhteiskuntaan ja työelämään.

Painopisteinä olivat muun muassa katkeamattomien opinpolkujen varmistaminen, oppimisympäristöjen kehittäminen kielitietoisiksi ja kielitietoisien opetuksen järjestäminen. Huomattava osa suunnitelmaa oli Kaskon toimialan henkilöstön laaja kouluttaminen ja mentorointi.

Vuonna 2021 loimme pysyvät rakenteet opettajien osaamisen jakamiseen ja loimme entistä yhdenmukaisempaa tapaa arvioida oppijoiden osaamista. Panostimme viestintään ja yhteistyöhön huoltajien kanssa. Loimme Kotoutumisen tuen mallin, joka tarjoaa työkaluja varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstölle tukea niitä perheitä, jotka ovat vasta tulleet maahan. Tuimme ulkomaalaistaustaisten henkilöiden urakehitystä muun muassa tehostamalla oppisopimustoimintaa. Hanke sisälsi 18 eri toimenpidekokonaisuutta ja pilottia, joiden toteutumista seurattiin ilmiömittarein.

Yhdenvertaisuustyö jatkuu osana kaupunkistrategiaa ja kotouttamisohjelmaa, joissa Maken työtä ja tuloksia hyödynnetään edelleen.

2.3.3 Liikkumisohjelma

Varhais- ja perusopetuksessa on lisätty liikuntaa tavoitteen mukaisesti. Helsingin liikkumisohjelman tavoitteena on saada kaupunkilaiset liikkumaan enemmän ja istumaan vähemmän. Se on osa kaupungin yhteistä hyvinvointia ja terveyttä edistävää Hyte-hanketta. Tarkoituksena on kannustaa kaupunkilaisia asennemuutokseen ja tuoda esiin kaupungin tarjoamia mahdollisuuksia arkiliikunnan lisäämiseen.

2.3.4 Hiilineutraali Helsinki

Helsingin tavoitteena on tehdä kaupungista hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa koskee kaupungin määrittelemistä 147 toimenpiteestä 23 (ilmastovahti.hel.fi) (<https://ilmastovahti.hel.fi/actions?organization=105>). Ilmasto- ja ympäristökasvatusta vahvistetaan toimialatasoisesti seuraavasti:

Vuonna 2021 otimme käyttöön KETTU - Kestävä tulevaisuus varhaiskasvatuksessa -mallin. Sen tavoitteena on tukea hyvän elämän edellytyksiä vahvistamalla ilmasto- ja ympäristökasvatusta, kiertotalousosaamista ja tulevaisuuden lukutaitoa. Apuna käytetään Kettu-kirjaa, jossa tutkitaan hyvää tulevaisuutta seitsemän eri ketun kanssa. Mallin yhteiskehittämiseen osallistui useita lapsiryhmiä ja 350 varhaiskasvatusalan ammattilaista. Sen käyttö valittiin sitovaksi tavoitteeksi Helsingin varhaiskasvatukseen vuodelle 2022. Kettu löytyy myös Instagramista nimellä @kettukaverit.

Perusopetuksessa ilmastokasvatuksen tueksi kehitettiin uusia opetusmateriaaleja yhdessä kehittäjäopettajien ja oppilaiden kanssa. Materiaaleissa kiinnitettiin huomiota erityisesti ympäristöahdistuksen käsittelyyn, ilmastovastuulliseen toimintaan ja kiertotalousosaamisen kehittämiseen.

Kaikissa Stadin lukioissa käynnistettiin HNH2035-opintojaksot. Oppiainerajat ylittävät opintojaksot tulivat pakolliseksi kaikille ensimmäisen vuoden opiskelijoille elokuusta 2021 lähtien.

Stadin ammatti- ja aikuisopistossa käynnistyi työskentely otsikolla ”Stadin AO kohti kestävää tulevaisuutta.” Sen myötä kaikissa tutkinnoissa ja toiminnoissa vahvistetaan ilmasto-osaamista. Lisäksi ammatillisiin valinnaisaineisiin lisättiin uusi kokonaisuus, Ilmastovastuullinen toiminta.

2.4 Opetus- ja kasvatushenkilöstön täydennyskoulutus vuonna 2021

Järjestimme opetus- ja kasvatushenkilöstölle runsaasti täydennyskoulutusta vuoden 2021 aikana. Merkittävimpiä kokonaisuuksia olivat koulutukset koronapandemian aiheuttaman oppimis- ja osaamisvajeen tasaamiseksi, perusopetuksen arviointiosaamisen kehittäminen sekä rasismien tunnistaminen ja siihen puuttuminen.

Oppimis- ja osaamisvajeen tasaamiseksi koulutimme henkilöstöä muun muassa ratkaisukeskeiseen työotteeseen, yhteisopettajuuteen ja monikielisten oppijoiden tukemiseen. Valmensimme henkilöstöä myös systeemiseen ja suhdeperustaiseen hyvinvointityöhön. Koulutuksilla lisättiin henkilöstön valmiuksia kohdata erilaisia oppijoita ja tukea oppijoiden hyvinvointia.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luvun 6 (arviointiluku) yleiset periaatteet tulivat voimaan 1.8.2020, ja keväällä 2022 peruskoulunsa päättäviä arvioidaan ensi kertaa uusien arviointikriteerien mukaan. Perusopetuksen arvioinnin koulutuskokonaisuus tuki henkilöstön arviointikriteeri- ja opetussuunnitelmatuntemusta, lisäsi opettajien yhteistyötä arvioinnissa ja antoi kouluille mahdollisuuden tarkastella omaa arviointikulttuuriaan ja keskustella arvioinnista.

Koulutimme henkilöstöä tunnistamaan rasismia ja puuttumaan siihen. Vuoden 2021 loppuun mennessä antirasistiseen työotteeseen on koulutettu jo yli 4 000 varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukioiden ja ruotsinkielisten palveluiden työntekijää. Vuonna 2022 jatkamme antirasismikoulutuksia peruskouluissa, leikkipuistoissa ja Stadin ammatti- ja aikuisopistossa.

3. Palvelukokonaisuudet vuonna 2021

3.1 Varhaiskasvatus

Uusi keskitetty palveluohjaus helpottaa kuntalaisten hakeutumista palvelujen piiriin

Vuonna 2021 varhaiskasvatuksessa onnistuttiin suurissa kehitysaskelissa, kuten uuden keskitetyn palveluohjauksen käyttöönotossa, vaikka pandemia ja henkilöstöpula toivat haasteita.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen piirissä oli vuonna 2021 kaikkiaan 35 439 (36 228 vuonna 2020) lasta. Vuonna 2021 kaupungin suomenkielisissä päiväkodeissa oli 24 526 (23 949) lasta ja perhepäivähoidossa 517 (592) lasta. Maksusitoumusasiakkaita oli 491 (517). Kotihoidon tukea sai 6 160 (6 993) ja yksityisen hoidon tukea 3 339 (3 576) kuntalaista. Alle kouluikäisten lasten kerhoissa kävi 406 (659) lasta.

Aamupäivätoimintaan osallistui kaikkiaan 1 769 (1 790) ja perusopetuslain mukaiseen iltapäivätoimintaan 8 400 (8 155) koululaista.

Uusi keskitetty palveluohjaus nostaa palvelun laatua

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuudessa (suomen- ja ruotsinkieliset palvelut) siirryimme lokakuussa 2021 keskitettyyn palveluohjaukseen ja otimme käyttöön Asti-asiakastietojärjestelmän. Uusi palveluohjausyksikkömme hoitaa järjestelmän avulla koko kaupungin asiakashakemukset, niiden käsittelyn ja asiakaspalvelun aina päätöksiin saakka. Käytäntö helpottaa niin hakemuksia tekeviä kuntalaisia kuin hakemuksia hoitaneita päiväkotien johtajia: hakemuksia tuli esimerkiksi vuoden vaihteessa noin tuhat, mikä vei ennen runsaasti päiväkodin johtajien työtunteja.

Toistaiseksi hakemukset käsitellään rinnakkain entisen järjestelmän kanssa, mutta päästyämme tavoitetilään eli yhden järjestelmän käyttöön johtajien aikaa vapautuu pedagogiikan ja henkilöstön johtamisen, mikä vaikuttaa suoraan kuntalaisten saaman palvelun laatuun. Muutos on suuri ja pitkään odotettu uudistus toiminnassamme niin kuntalaisten kuin henkilöstön näkökulmasta. Uudessa yksikössä työskentelee yhdeksän henkilöä esihenkilö mukaan lukien.

Lakimuutosten tuomat uudistukset

Varhaiskasvatukseen on tehty useita lakimuutoksia viime vuosina. 1.8.2021 astui voimaan henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus, jonka mukaan työntekijät ovat velvoitettuja tekemään ilmoituksen esimerkiksi varhaiskasvatuksen laatuun, käytäntöihin tai toimintaan liittyvästä havaitsemastaan epäkohdasta tai sen uhasta. Tiedot tullaan keräämään yhteisellä lomakkeella, jonka avulla ilmoitukset pystytään käsittelemään entistä järjestelmällisemmin toiminnan kehittämiseksi.

Vuoden 2021 elokuun alusta käynnistettiin toukokuun 2024 loppuun kestävä valtakunnallinen kokeilu kaksivuotisesta esiopetuksesta. Kokeilun tarkoituksena on vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa, kehittää esiopetuksen laatua ja vaikuttavuutta, selvittää varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen välisiä jatkumoita, perheiden palveluvalintoja sekä saada tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin, sosiaalisiin taitoihin ja terveen itsetunnon muodostumiseen. Kokeiluun osallistuu 72 suomenkielistä ja 2 ruotsinkielistä esiopetusta järjestävää toimipaikkaa. Lisäksi kokeilun seurantatutkimukseen osallistuu 67 suomenkielistä ja 5 ruotsinkielistä verrokkina toimivaa toimipaikkaa.

Kokeilua ohjaa kokeilulaki sekä oma opetussuunnitelma. Kokeiluun voivat osallistua sekä varhaiskasvatuksessa jo olevat lapset että lapset, jotka asuvat kokeilupaikan alueella, mutta eivät vielä osallistua varhaiskasvatukseen. Lopullisesta otannasta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Kun esiopetuksen tavoitteiden saavuttamiseen on aikaa vuoden sijasta kaksi, on pedagogisuus entistä vaikuttavampaa, tavoitteellisempaa ja tietoisempaa. Oppilashuollon palveluiden laajeneminen koskemaan myös 5-vuotiaita kokeiluun osallistuvia lapsia mahdollistaa lapselle entistä varhaisemman tuen.

Sitovat tavoitteemme toteutuivat varhaiskasvatuksessa

Sitova tavoitteemme oli ottaa käyttöön malli, jossa jokaisen lapsiryhmän pedagogiselle suunnitelmalle käytetään yhteistä arviointimallia. Varhaiskasvatustyöskyt laativat vuosittain Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmaan ja esiopetuksen opetussuunnitelmaan perustuvan toimintasuunnitelman, josta johdetaan lapsiryhmäkohtaiset pedagogiset suunnitelmat. Näiden tekoon käytettiin yhteistä, määrämuotoista pohjaa ja vuonna 2021 ensimmäistä kertaa myös yhteistä arviointimallia.

Yhteisen pohjan käyttö varmistaa tasaisemman laadun ja noudattaa samanlaajuisuutta suunnitelmaa, joka sisältää myös toteutumisarvioinnin ja lapsen arjen kuvauksen. Se hyödyttää niin yksiköiden toimintaa kuin huoltajia, jotka saavat aiempaa paremmin tietoa lapsensa varhaiskasvatuksesta. Toistaiseksi käytetään yhteistä asiakirjapohjaa, mutta järjestelmä on tarkoitus siirtää verkkoon lähivuosina. Vuonna 2021 aloimme kehittää huoltajien ja varhaiskasvatuksen välistä mobiiliviestintäratkaisua, joka entisestään vahvistaa yhteistyötä huoltajien kanssa.

Toinen sitova tavoitteemme oli ilmiöpohjaisen kokonaisuuden toteuttaminen yhdessä kulttuuri- tai taidetoimijan kanssa (Kulttuuripolku). Tavoite toteutui, kun kokonaisuus toteutettiin jokaisessa lapsiryhmässä. Korona häiritsi suunnitelmia, mutta teimme nopeasti päätöksen, että mukaan otetaan myös etäyhteyksin toteutettu yhteistyö. Lapset kävivät kirjastoissa ja muissa taiteen ja kulttuurin laitoksissa, ja toteutuksessa hyödynnettiin laajasti kulttuuritoimijoita ja paikallisuutta sekä lähitoimijoita.

Myös muut tavoitteet saavutettiin

Yhtenäisen opinpolun kehittämisen avulla on vahva painotus kaupunkistrategiassa. Tavoitteena on, että perheellä olisi jo etukäteen tiedossa päiväkotia, esiopetus ja koulu, johon lapsi palvelujen piiriin tullessaan menee mahdollisimman lähellä kotia. Luonteva ja ennakoitu opinpolku auttaa lasta kiinnittymään lähiympäristöön tuttuine kavereineen ja tekee siirtymistä mahdollisimman helppoja ja joustavia. Tavoitteen saavuttamisessa edistettiin hyvin: jokaisella suurpiirillä on iso osa palvelusta ja opinpoluista jo selkeästi määriteltynä, mikä auttaa myös vanhempia, jotka saavat tietää polun jo varhaisessa vaiheessa.

Vanhemmat ja lapset tyytyväisiä

Asiakastyytyväisyystutkimuksen mukaan varhaiskasvatukseen ollaan Helsingissä edelleen hyvin tyytyväisiä: kokonaisarvosana oli 4,2/5, kouluarvosana-asteikolla 8,9 (8,9). Yksityisellä puolella arvo oli hieman julkista korkeampi. Parhaat arviot sai huoltajien kohtaaminen, ja henkilöstömme sai kiitosta niin huoltajilta kuin lapsilta.

Avovastauksien mukaan lapset arvostivat kavereita, leikkimistä ja retkiä. Lepo, kaverikiistat ja keskeytetyt leikit eivät puolestaan ole suosiossa. Huoltajat arvostavat henkilöstömme ammattitaitoa sekä toivovat heille parempaa palkkaa ja yleisesti pienempiä ryhmiä. Lasten osallisuus, piha-alueiden parantaminen ja tiedonsaannin kehittäminen nähtiin kehityskohteiksi.

Fiilari-henkilöstötutkimuksessa saimme kokonaistuloksen 7,7, joka on 3 % parempi kuin koko Helsingin kaupungin kokonaistulos. Vastauksissa korostuu työn vahva sosiaalinen pääoma, mikä kuvastaa työyhteisön yhdessä toimimisen asennetta. Parhaimmat arvosanat saivat työn hallinta ja itsenäisyys, suositteluhalukkuus ja mahdollisuus hyödyntää omia vahvuuksia. Työn merkityksellisyys korostuu myös varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. 93 % henkilöstöstä kokee työllään olevan merkitystä. Myös valmentava johtaminen sai koko kaupunkia hieman paremman arvosanan.

Kehittämiskohteisiin nousivat muun muassa tulevaisuuden rakentaminen ja työhyvinvointi. Asiakaspuolelta syntyneet väkivaltilanteet tai niiden uhka kasvoi vuoden 2020 mittaukseen nähden.

Haasteita ja hyvää huolenpitoa

Henkilöstöpula näkyy edelleen: pulaa on varhaiskasvatuksen vakinaisista opettajista, erityisopettajista ja lastenhoitajista. Tilanne on huonontunut viime vuosina, ja korona toi omat haasteensa muun muassa sijaikäytäntöihin. Kaupunki on pureutunut asiaan voimakkaasti, ja vuonna 2021 kehitettiin ratkaisuja toimialan, kaupungin ja valtakunnan tasolla. Sijaisuuksien hoitoon otettiin avuksi nopean avun joukot, mikä tarkoittaa 20 palkattua henkilöä, jotka kohdistetaan sinne, missä tilanne on akuutein. Rekrytoitaville ja heitä löytäville maksetaan kannustuspalkkio ja löydä osaaja -palkkio.

Kaupunki pyrkii kasvattamaan alan veto- ja pitovoimaa monin toimenpitein. Teimme muun muassa vahvaa vaikuttamistyötä ministeriön ja yliopistojen suuntaan opettajien ja lastenhoitajien koulutuksen aloituspaikkojen lisäämiseksi.

Koronasta ja henkilöstöhaasteista huolimatta varhaiskasvatus Helsingissä on asiakas- ja vertailututkimusten mukaan laadukasta. Arki sujuu joka päivä joka ryhmässä, ja lapsella on hyvä olla, kertovat asiakaskyselyn tulokset.

3.2 Suomenkielinen perusopetus

Oppimisen ja kasvun tavoitteet kaikille

Vuonna 2021 laadimme henkilökohtaisen oppimistavoitteen jokaiselle oppilaalle ja seurasimme oppilaiden hyvinvointia systemaattisesti hyvinvointiprofiilin avulla.

Vuonna 2021 korona leimasi edelleen vahvasti peruskoulujen arkea. Se näkyi mittausten mukaan oppilaiden oppimis- ja hyvinvointivajeena. Olemme ryhtyneet toimiin tilanteen parantamiseksi seuraamalla oppilaiden hyvinvointia ja oppimistaitojen kehitystä entistä järjestelmällisemmin ja ottamalla käyttöön uusia tietojohdamisen työkaluja. Henkilöstöä kuormittivat opetusjärjestelyjen vaihtumiset vuoden aikana ja etäopetusjärjestelyt sekä tiukat koronasta johtuvat terveysturvallisuusohjeet.

Suomenkielisen perusopetuksen oppilasmäärä Helsingissä kasvoi edellisvuodesta ja oli 42 010 (41 517 vuonna 2020). Erityisoppilaiden määrä kasvoi hieman: vuonna 2021 oppilaista 14,3 % (13,1) oli erityisopetuksessa. Heistä lähikouluissa integroituna erityisoppilaina oli 51,5 % ja erityisluokilla 48,5 %. Vieraskielisten oppilaiden osuus kaikista oppilaista oli 23,2 % (22,5).

Tavoitteet perusopetuksessa saavutettiin

Vuoden yksi sitova tavoitteemme oli varmistaa jokaiselle oppilaalle hyvä oppiminen (Opin polku) laatimalla kullekin henkilökohtainen oppimistavoite. Tämä toteutui vuonna 2021. Kaikkiaan 98 prosentille perusopetuksen (suomenkielinen ja ruotsinkielinen perusopetus) oppijalle kirjattiin oppimisen ja/tai kasvun tavoite ja käytiin arviointikeskustelu.

Samoin toinen sitova tavoitteemme kulttuurikokemuksen tarjoamisesta (Kulttuuripolku) sovittujen ikäluokkien oppilaille toteutui. Tavoitteena oli, että kulttuuripolkua toteutetaan vähintään:

- 1.–6. vuosiluokkien koulussa neljälle vuosiluokalle
- 1.–4. ja 1.–5. vuosiluokkien koulussa kolmelle vuosiluokalle
- 1.–9. vuosiluokkien koulussa seitsemälle vuosiluokalle.

Kulttuurikokemus tarjottiin pääosin lähikohteissa, kuten kirjasto-, teatteri- ja museokäynteinä ja taide- ja luontoretkinä.

Vaikka korona haastoi tavoitteiden saavuttamista, perusopetus ylsi hyviin saavutuksiin.

Oppimis- ja hyvinvointivajetta kurotaan kiinni

Hyvinvointia ja oppimista lähdimme seuraamaan systemaattisin työkaluin, kuten vuosittain tehtävällä hyvinvointiprofiililla, joka otettiin kouluissa käyttöön vuonna 2021. Oppimisvajeen havaitsemiseen otimme käyttöön lukutesti Allun ja luokkien 1.–9. digitaalisen lukutaidon ryhmätestin eli Lukuseulan. Laskutaitojen arviointiin otettiin kokeilukäyttöön Funa-testi. Arviointityökalujen avulla pystyimme selvittämään tuen tarvetta ja kohdistamaan oppilaille oikeanlaista tukea.

Hyvinvointivajeen korjaamiseksi teimme vuonna 2021 sosiaali- ja terveystoimialan sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan kanssa nuorten exit-suunnitelman siitä, miten voimme yhdessä tukea oppilaita entistä vahvemmin ja korjata koronan tuomia hyvinvoinnin haittoja, kuten yksinäisyyttä ja mielen pahoinvointia.

Syrjäytymiseen ja kiusaamiseen on puututtu entistä systemaattisemmin kiusaamisen vastaisen ohjelman, KVO13, toimenpiteiden avulla. Työn tulokset alkoivat näkyä vuonna 2021. Olemme muun muassa vahvistaneet oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä edistäneet ryhmäytymistä ja sosiaalista kiinnittymistä. Kouluterveystutkimuksen tulosten mukaan oppilaat kokevat, että koulun aikuisilta saa apua ja tukea tarvittaessa hyvinvointiin, oppimiseen ja koulunkäyntiin. Koulun hyvinvointiprofiiliin mukaan yli 90 prosentilla oppilaista on koulussa kavereita eikä heitä kiusata.

Korona on kasvattanut oppilaiden yksinäisyyden kokemusta, johon koulut pyrkivät puuttumaan varhaisessa vaiheessa, kuten vahvistamalla ryhmäytymistä koulupäivän aikana. Onnistuimme myös ylläpitämään ja kasvattamaan harrastusmahdollisuuksia koulupäivän jälkeen: kaikissa kouluissa oli vuoden 2021 aikana harrastustoimintaa.

Kaupungin strategiassa pyritään ehkäisemään kaupunginosien segregatiota. Myös koulut ovat mukana aluekehityshankkeissa, joissa suunnitellaan toimia alueiden vetovoiman kasvattamiseksi.

Merkityksellistä työtä

Henkilöstökyselyn tulosten mukaan työkuultuurin arvioitiin pysyneen suhteellisen hyvänä, vaikka koronarajoitusten vuoksi koulujen henkilöstö ei juuri pystynyt tapaamaan kollegoitaan välituntien aikana tai yhteisen suunnittelun merkeissä. Asteikolla 1–10 suomenkielisen perusopetuksen kokonaisarvosana oli 7,5, mikä oli sama kuin Helsingin kaupungin henkilöstön kokonaistulos.

Suurimpana vahvuutena henkilöstö koki työn merkityksellisyyden: 94 % prosenttia vastaajista koki työn merkitykselliseksi ja 81 % suosittelisi työnantajaa. Omaan työhön vaikuttamisen, itsenäisyyden ja kyvykkyyden kokemukset ovat kasvaneet. Valmentavan johtamisen tulokset ovat hyviä. Strategian tunteminen on hieman edellistä kyselyä matalammalla, mikä selittyy uuden strategian käyttöönotolla syksyllä 2021.

Työn kuormitus kasvoi koronan tuomien poikkeusolojen myötä: hybridiopetus kasvatti työkuormaa, samoin kollegiaalisuuden puute, koska työkavereita ei saanut tavata normaaliin tapaan. Jaksaminen ja hyvinvointi laskivat. Oman työn hallinnan katsottiin parantuneen koronasta huolimatta, mutta syrjinnän, työpaikkakiusaamisen ja väkivallan kokemukset kasvoivat ja tulevaisuususkko heikentyi.

Hyvinvoinnin edistämiseksi arjessa seurataan jatkuvasti vaara- ja uhkatilanteita sekä koulutetaan henkilöstöä niiden ennaltaehkäisyyn ja tilanteissa toimimiseen. Haluamme taata kaikille turvalliseen työympäristöön. Henkilöstön kanssa on pidetty yhteyttä etäyhteyksin kokouksien lisäksi epämuodollisilla tapaamisilla, kuten aamukahveilla.

Onnistuminen oppivelvollisuuden laajenemisessa

Oppivelvollisuus laajeni vuonna 2021. Velvoite jatkaa toisen asteen koulutuksessa vaikutti niihin nuoriin, jotka keväällä 2021 olivat perusopetuksen 9. luokalla. Muutos paransi merkittävästi koulutuksessa jatkavien määrää: vain 0,9 % ei saanut opiskelupaikkaa, kun luku vuonna 2020 oli 4 %.

Kouluilla on 9.-luokkalaisten ohjausvelvoite: oppilaisiin, jotka eivät hakeutuneet tai päässeet jatko-opintoihin, otettiin yhteyttä vielä elokuussa, ja opinto-ohjaajat ohjasivat tarvittaessa.

Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä perusopetukselle tuli uutena lakisääteisenä tehtävänä tehostetun oppilaanohjauksen järjestäminen 8. ja 9. vuosiluokan oppilaille. Peruskoulujen opinto-ohjaajat antoivat tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta tarvittaessa 8.–9.-luokkalaisille muun opinto-ohjauksen lisäksi 1.8.2021 alkaen.

Lähikouluvalinnat

Tavoitteena on, että suurin osa oppilaista opiskelee omassa lähikoulussaan. Siksi vahvistimme opinpolkua varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Syksyllä 2021 ensimmäisen luokan aloittaneista 86 % ja seitsemännen luokan aloittaneista 73 % valitsi oman oppilaaksiottoalueensa koulun.

Harrastamisen Suomen malli

Harrastamisen Suomen mallin toimintaa pilotoitiin 21 koulussa keväällä 2021. Syksyllä 2021 toiminta laajeni kaikkiin Helsingin peruskouluihin, joissa pystyimme tarjoamaan oppilaiden toiveiden perusteella järjestettyä maksutonta harrastustoimintaa. Se toteutettiin koulupäivän jälkeen oppilaiden omalla koululla tai koulun lähiympäristössä. Harrastamisen Suomen mallin toimintaa toteutettiin yhdessä kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa.

Oppimistulosten arviointi, kansalliset arvioinnit

A-englannin oppimistulokset

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi maaliskuussa 2021 A-englannin oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa olevilla 9. vuosiluokan oppilailla. Arviointi oli toinen osa pitkittäisarviointia, jossa kerätään trenditietoa oppilaiden englannin kielen taidosta ja sen kehittymisestä. Arvioinnin 1. vaihe järjestettiin syksyllä 2018 oppilaiden aloittaessa 7. luokkaa.

Koronaviruspandemian vuoksi kevään 2021 arviointi toteutettiin hybridimallina. Otokseen kuuluneista oppilaista hieman yli puolet teki tehtävät koulussa. Etäopetuksessa arvioinnin suoritti noin 48 % otoskoulujen oppilaista.

A-englannin arvioinnissa oppilaiden osaamista mitattiin viimeksi vuonna 2018 seitsemännen luokan alussa. Tässä pitkittäisarvioinnissa samojen oppilaiden osaamista selvitetään perusopetuksen päättövaiheessa. Arvioinnissa ollaan kiinnostuneita oppilaiden kielitaidosta POPS 2014:n kuvaamalla sisältöalueilla (taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä) sekä siitä, mitkä oppilaan tausta- ym. tekijät selittävät osaamista. Arviointi on hankittu otoksen lisäksi koko ikäluokalle. Arviointi toteutettiin maaliskuussa 2021 (otos: 30.-31.3.2021/maksullinen: 1. OSA 22.–25.3., 2. OSA 31.3. JA 6.–7.4.), ja siihen osallistui 2 586 oppilasta 34 peruskoulusta. Helsingin kaupungin koulujen yhteinen keskiarvotulos oli 8,40, kun se

koko otoksessa oli 8,19. Tässä tuloksessa ei näy vielä varhennetun kielenopetuksen ja esimerkiksi englannin kielirikasteisen ja laajamittaisen kaksikielisen esiopetuksen vaikutus.

Oppilailta kysyttiin myös arviota omasta osaamisestaan ja käsityksiä kielen tarpeellisuudesta. Oppilaat pitivät englannista, se koetaan hyödylliseksi ja heidän käsityksensä osaamisestaan ovat positiivisia.

Matematiikan oppimistulosarviointi, 9. lk.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) järjesti matematiikan oppimistulosarvioinnin perusopetuksen 9. vuosiluokalla huhti–toukokuussa 2021. Arvioinnin tarkoitus on tuottaa kansallista tietoa matematiikan osaamisesta perusopetuksen päättövaiheessa. Arviointi sisälsi kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) sisältöalueet: ajattelun taidot ja menetelmät, luvut ja laskutoimitukset, algebra, funktiot, geometria ja tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys. Helsingissä arviointi oli hankittu otoksen lisäksi koko ikäluokalle. Arviointi toteutettiin huhtikuussa 2021 (otos: 1. osa 12.–16.4. 2. osa 26.–30.4./maksullinen: 19.–23.4.), arviointi peruuntui keväältä 2020 poikkeustilanteen vuoksi.

Oppimistulosarvioinnin perusteella perusasiat ovat kohdillaan. Ei merkittäviä eroja tyttöjen ja poikien välillä, kaupunkialueiden ja maaseudun välillä tai suomen- ja ruotsinkielisen opetuksen välillä. Mutta keskiverrot ovat heikompia kuin aikaisemmin ja arvioinnissa menestyvien ja ei-menestyvien oppilaiden osaaminen on eriytynyt (etenkin suurten kaupunkiseutujen sisällä). Heikoimmissa kouluissa arvosana on osaamiseen nähden noin yhden arvosanan korkeampi kuin parhaimmin menestyvissä kouluissa. Heikompien koulujen matalammat standardit paljastuvat nuorelle hänen edetessään pidemmälle opinpolullaan. Erityinen huolenaihe on maahanmuuttaja-taustaisten tyttöjen matematiikan osaaminen.

Arviointiin osallistui 2 708 oppilasta ja COVID-19:n vuoksi Kaskon oppilaista 2 % (n. 55 oppilasta) suoritti arvioinnin etänä. Arvioinnissa kansallinen keskiarvo on asetettu viidensadan (500) pisteen kohdalle. Tämä tarkoittaa, että keskimääräisesti osannut oppilas saa 500 pistettä. Aineistossa keskihajonta on 100. Näin esimerkiksi kaikkien oppilaiden tuloksista hieman yli 68 % on välillä 400–600. Kaskon tuloksen keskiarvo oli 495.

3.3 Lukiokoulutus Helsingissä

Oppivelvollisuus laajeni ja opetussuunnitelma uudistui

Oppivelvollisuuden laajeneminen ja uusi opetussuunnitelma olivat vuoden merkittävimmät lukioiden jatkuvaan toimintaan vaikuttavat muutokset.

Helsingin kaupungin lukioiden opiskelijamäärä jatkoi kasvuaan. Suomenkielisissä kaupungin ylläpitämässä lukioissa opiskeli vuonna 2021 yhteensä 8 160 (7 207) opiskelijaa. Kaupungin ylläpitämässä aikuislukioissa suomenkielisiä tutkinto-opiskelijoita oli 188 (476). Vuonna 2021 Helsingin kaupungilla oli 11 suomenkielistä ja kolme ruotsinkielistä lukiota sekä yksi suomenkielinen aikuislukio. Lisäksi Töölön ruotsinkielisen päivälukion yhteydessä on aikuislinja.

Peruskoulun päättävästä ikäluokasta 60 prosentille on taattu opiskelupaikka lukiossa ja 40 prosentille ammatillisessa koulutuksessa. Lukiokoulutuksen aloituspaikkoja oli vuonna 2021 tarjolla 2 711 (2 484) suomenkielisissä päivälukioissa. Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa oli 54 (54) aloituspaikkaa.

Vuoden 2021 yhteishaussa peruskoulun päättävistä 73 (73) prosenttia haki ensisijaisesti lukioon.

Oppivelvollisuuden laajeneminen

Oppivelvollisuuden laajeneminen tuli voimaan 1.8.2021, minkä seurauksena lukion ensimmäisen luokan opiskelijat olivat pääsääntöisesti oppivelvollisia.

Ensimmäisen vuoden opiskelijat ovat suurimmaksi osaksi suoraan yhdeksänneltä luokalta tulleita, ja heillä on uudistuksen myötä paitsi opiskeluelvoite myös oikeus ilmaisiin oppimateriaaleihin, kuten kannettavaan tietokoneeseen ja oppikirjoihin, jotka tarjotaan pääosin digitaalisina versioina.

Helsinkiin tulee paljon toisen asteen oppilaita kaupungin ulkopuolelta, ja oppilasvalinnat tehdään pääsääntöisesti keskiarvon perusteella. Laki velvoittaa kunnat osoittamaan opiskelupaikan, jos hakija tarvitsee sen löytämiseen apua. Myös huoltajilla on lakiin perustuva oikeus valvoa veloitteen toteutumista.

Muutoksia opetuksessa ja oppimisympäristöissä

Uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2021 lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoille.

Aiemmin lukiossa aloittaneet jatkavat entisen opetussuunnitelman mukaisesti.

Opetussuunnitelmassa muuttuivat sekä rakenteet että sisällöt. Kurssien tilalle tulivat moduulit ja opintojaksot, joiden laajuus mitataan opintopisteinä. Sisällöllisiä muutoksia ovat esimerkiksi korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön korostuminen sekä oppiainerajat ylittävät opintojaksot.

Oppiainerajat ylittävistä opintojaksoista hyvä esimerkki on Hiilineutraali Helsinki -opintojakso, joka yhdistää luonnontieteitä ja muita aineita ja kohdennetaan niin, että kaikki ykkösvuoden opiskelijat osallistuvat jakson opetukseen.

Digitalisaatiolla on suuri rooli myös lukioissa. Etäopetukseen ja -opiskeluun lukioilla on hyvät valmiudet sekä osaamisen että työkalujen puolesta, ja digitaalisten työvälineiden sekä etä- ja verkkokurssitarjottimen käyttö kasvoivat entisestään vuoden aikana. Tavoitteenamme on jatkossa

tiivistää yhteistyötä sekä Helsingin työväenopiston että Stadin ammatti- ja aikuisopiston kanssa. Avasimme kaupungin lukioiden verkkotarjonnan Stadin ammattiopiston opiskelijoille, ja lukiolaiset voivat suorittaa kursseja työväenopiston tarjonnasta.

Kesällä 2021 tapahtui merkittäviä uudistuksia fyysisissä oppimisympäristöissä, kun Mäkelänrinteen lukion perusparannus ja Urhea-kampus sekä Vuosaaren lukion uudisrakennus valmistuivat. Erityisesti näiden uudistusten avulla pystyimme kasvattamaan lukioiden aloituspaikkamäärää merkittävästi.

Hyvinvoinnissa haasteita

Alkuvuosi 2021 toteutui etäopetuksessa, mikä oli haastavaa aikaa ja vaikutti lukiolaisten hyvinvointiin voimakkaasti. Vuoden 2021 penkkarit jouduttiin pitämään virtuaalisina ja vanhojen tanssit peruttiin. Abiturienteille avattiin mahdollisuus valmistautua ylioppilaskirjoituksiin lähiopetuksessa.

Tilannetta on seurattu tiiviisti kyselyillä koko pandemian ajan. Hyvinvoinnin heikkeneminen jatkui lähes kesään saakka, mutta syksyllä 2021 tilanne kääntyi selkeästi parempaan, kun päästiin takaisin lähiopetukseen. Vuoden loppuun mennessä osa mittareista oli jo pandemiaa edeltävällä tasolla, ja kaikki mittarit näyttävät paranevaa suuntaa. Koska hyvinvointi on oppimistuloksien taustalla, muutosten voidaan olettaa näkyvän myös oppimistuloksissa vastaavasti.

Kaupunki ja valtio myönsivät lisäresursseja, jotta pystyimme tarjoamaan tukea opiskelijoille. Toimenpiteinä käytettiin muun muassa tukiopetusta, entistä pienempiä opetusryhmiä, opettajien, erityisopettajien ja opinto-ohjaajien määrän sekä ryhmänohjauksen lisäämistä.

Henkilökunnan jaksamisen haasteet näkyvät henkilöstökyselyn tuloksissa esimerkiksi stressin ja palautumisvaikeuksien kokemuksina. Kokonaisarvosana 7,7 työtyytyväisyydestä oli hivenen toimialan ja kaupungin tuloksia parempi. Parhaat arvosanat annettiin työssä onnistumisesta, osaamisesta ja työnhallinnasta sekä työn merkityksellisyydestä.

3.4 Stadin ammatti- ja aikuisopisto

Stadin ammatti- ja aikuisopistossa panostettiin laadun varmistamiseen yhtenäisten toimintatapojen selkeyttämisellä sekä tiedon löytämisen helpottamisella. Näin syntyi toimintakäsikirja, joka vahvistaa toimintakulttuuriamme sekä opiskelija- ja työelämälähtöistä palvelua.

Stadin ammatti- ja aikuisopisto (Stadin AO) on Suomen suurin ammatillista peruskoulutusta, täydennyskoulutusta, oppisopimuskoulutusta ja nivelvaiheen koulutusta järjestävä oppilaitos. Meillä voi opiskella 62:en eri tutkintoon. 14 toimipaikkaamme sijaitsevat eri puolilla Helsinkiä, ja vuonna 2021 Stadin AO:ssa oli noin 22 000 opiskelijaa.

Opiskelijoista erityisopiskelijoita oli 15 prosenttia ja vieraskielisiä (muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvat) 43 prosenttia. Opiskelijat ovat pääosin aikuisia: 49 prosenttia oli 18 - 29-vuotiaita, 35 prosenttia 30 - 71-vuotiaita ja 16 prosenttia 16 - 17-vuotiaita.

Vuosi 2021 sujui tavoitteiden mukaisesti

Stadin AO:n tehtävä on tukea jokaisen helsinkiläisen nuoren, työikäisen ja aliedustetun ryhmän ennakoitakyvykkyyden kasvamista, jotta jokaisella on mahdollisuus osaamisensa päivittämiseen, työssä kehittymiseen sekä uusiin tehtäviin työllistymiseen ja uralla etenemiseen.

Viime vuoden aikana toimimme painopistemallin mukaisesti, jonka otimme käyttöön poikkeusolojen takia vuonna 2020. Mallissa voidaan ketterästi siirtyä eri painopisteisiin, joissa vuorottelevat eri oppimisympäristöjen osuudet (etä, lähi ja työelämä). Henkilöstön valmiudet toimia painopisteissä olivat hyvät, ja siirtymät sujuivat tehokkaasti.

Opiskelijoilta kerätystä Amis-palautteesta nousivat vahvuuksinamme esiin seuraavat:

Aloituskysely:

- Pääsin aloittamaan opintoni sopivassa aikataulussa. (4,5/5)
- Koen opiskeluympäristöni turvalliseksi. (4,5/5)

Päätökysely:

- Työtehtävät, joissa suoritin näyttöni, vastasivat todellisia työelämän tehtäviä. (4,5/5)
- Osaamiseni arvioitiin osaamisen arviointikriteerien mukaisesti. (4,5/5)
- Arvioijani olivat ammattitaitoisia ja asiantuntevia. (4,6/5)
- Opiskeluympäristöni oli turvallinen. (4,6/5)

Stadin AO:ssa on jatkuvan valmistumisen periaate. Vuonna 2021 kaikki valmistujaisjuhlat toteutettiin virtuaalisina opistotasoisesti.

Vuoden 2021 saavutuksina yhteinen toimintakäsikirja

Vuonna 2021 valmistui Stadin AO:n toimintakäsikirja, joka kuvaa yhteisen tapamme toimia. Sen tekemiseen osallistui koko yhteisö. Yhteinen toimintakäsikirja on päivittyvä arjen työkalu, joka yhtenäistää ja selkeyttää tekemistä, helpottaa tiedonhakua ja auttaa tiimejä työssään ja esimerkiksi koulutuspäällikköjä perehdytyksessä. Toimintakäsikirjan avulla varmistamme työmme yhtenäisyyden, laadunhallinnan ja toiminnan kehittämisen jatkuvan parantamisen näkökulmasta ja siten, että jokainen voi osallistua kehittämiseen tavoitteidemme saavuttamiseksi.

Tiedolla johtaminen

Vuonna 2021 kehittämistyön tuloksena saimme käyttöön esihenkilöille tietotyöpöydän tukemaan tiedolla johtamista.

Ammatillisen koulutuksen läpäisyä, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta voidaan merkittävästi edistää koulutuksen järjestäjän tieto-osaamisen ja organisaation tietokyvykkyyden kehittämisellä sekä toimintakulttuurin muuttamisella tietolähtöiseksi. Se tarkoittaa käytännössä tieto-, osaamis- ja datastrategian luomista sekä käytänteiden ja prosessien määrittelyä ja henkilöstön kouluttamista.

Samalla on kehitetty työkaluja, kuten tietotyöpöydän mahdollistava tietojärjestelmä ja mobiilityökalu sen käyttöön. Data-analytiikka, tekoäly ja pilvipalvelut tuovat uusia mahdollisuuksia organisaation

tietokyvykkyyden kehittämiseen. Kehittämistoimet pohjautuvat Helsingin kaupungin strategiaan ja digitalisaatiosuunnitelmaan.

Ennakointikyvykkyyden kasvattaminen

Maailman kiihtyvässä muutoksessa ennakointi- ja muutoskyvykkyys nousee organisaatiolle tärkeäksi strategiseksi lähtökohdaksi ja menestystekijäksi. Kun yhteistä ymmärrystä lisätään pitkäjänteisellä, jatkuvalla tulevaisuustyöllä ja ennakoinnilla, myös varmuus ja turvallisuudentunne kasvavat. Se puolestaan kasvattaa henkilöstön työtyytyväisyyttä ja -hyvinvointia sekä organisaation vetovoimaa, mikä auttaa saamaan ja pitämään parhaat osaajat, joiden avulla toiminta ja opintojen tarjoaminen johtavat yhä parempiin tuloksiin.

Otimme vuonna 2021 käyttöön Futures Platform -tulevaisuustyökalun yhteisön ennakointikyvyn kasvattamiseksi. Hankkeen aikana järjestettiin yritysten, henkilöstön ja opiskelijoiden ennakointityöpajoja, tulevaisuusaamukahveja ja tulevaisuustyöpajoja. Työpajoissa osallistettiin Stadin AO:n opettajia ja opiskelijoita pohtimaan tulevaisuutta eri näkökulmista. Työkalun avulla tutkittiin trendejä, ilmiöitä, signaaleja ja villejä kortteja.

Olennaista on kyetä näkemään eri tilanteissa konkreettiset vaihtoehdot ja vaikutusmahdollisuudet. Muutoskyvykkyys syntyy kyvystä ottaa tunnistetut ja analysoidut muutokset huomioon yhteisön tai organisaation tulevaisuuden suunnittelussa ja käytännön toimissa. Tämä metataito on tärkeä jokaiselle oppijalle, ja tuemme hankkeella henkilöstön itseohjautuvuutta ja kykyä tarkkailla oman osaamisen kehittämisen tarpeita jatkuvan oppimisen näkökulmasta.

Työelämäyhteistyötä kehitettiin

Esimerkkinä työelämän kanssa tehdystä yhteistyön kehittämisestä on Stadin AO:n Speedway to work -toimintamalli. Toimintaa laajennettiin sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon lisäksi hius- ja kauneusalan perustutkintoon ja turvallisuusalan ammattitutkintoon.

Speedway to work -opintopolku on tarkoitettu opiskelijoille tai opiskelemaan hakeville, joilla on jo ammatillista osaamista esimerkiksi aiemmista opinnoista tai alan työpaikasta. Opetustiimit, joihin kuuluu opettajien lisäksi opinto-ohjaajia ja erityisopettajia, auttavat opiskelijaa tunnistamaan osaamistaan ja pääsemään opinnoissa loppuun eli tutkintotodistukseen ja sen avulla halutessaan nopeasti työelämään. Opiskelijat edistävät opintojaan pääsääntöisesti omilla työpaikoillaan tai heille hankituilla koulutus sopimustyöpaikoilla.

Tilatarpeeseen vastataan

Stadin AO:n Myllypuron uuden toimipaikan rakentaminen alkoi vuonna 2021, ja se avautuu vuonna 2023. Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi lokakuussa 2021 Roihupellon kampuksen hankesuunnitelman. Uudisrakennukseen toteutettavat turvalliset, terveelliset ja riittävät tilat luovat hyvät edellytykset Stadin ammatti- ja aikuisopiston toiminnalle ja samalla mahdollistavat yhteisöllisyyden ja asukaskäytön kasvattamisen alueella.

Tilat suunnitellaan esteettömiksi ja kaikille oppijoille sopiviksi, kasvua ja kehitystä tukevaksi oppimisen ympäristöksi. Sekä henkilöstö että opiskelijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun. Mittavan, 4 500 opiskelijan oppimisympäristön suunnittelussa huomioidaan paitsi pedagoginen monipuolisuus ja työelämään valmentavan ympäristön vaatimukset, myös oppivelvollisuuden laajenemisen myötä kasvava oppilasmäärä.

3.5 Helsingin suomenkielinen työväenopisto

Verkko-opetus kasvoi ja vakiintui

Verkko-opetus tuli jäädäkseen osaksi vapaata sivistystyötä. Sen laatua alettiin systemaattisesti vakioida vuonna 2021.

Tarjosimme vuonna 2021 Helsingin työväenopistossa kaupunkilaisille yhteensä 101 726 (106 952) tuntia opetusta 4 589 (5 100) kurssilla. Kursseillamme ja luennoillamme oli vuoden aikana 83 888 (82 452) osallistujaa.

Opetustuntien määrä jäi hieman tavoitteesta, koska loppuvuodesta kursseja peruuntui odotettua enemmän. Oli havaittavissa, että kursseille tuloa osittain välteltiin pandemiatilanteen takia. Kokonaisopiskelijamäärä pysyi korkeana, sillä verkkoluennot keräsivät erittäin paljon seuraajia.

Koronapandemian takia koko kevätlukukausi toteutettiin etäopetuksena. Vain maahanmuuttajakoulutuksessa ja digituessa järjestettiin erityisluvulla välttämättömiä lähitapaamisia. Syksyn kurssit aloitettiin lähiopetuksena pienennetyin ryhmin.

Työväenopiston ainealakohtaiset opetussuunnitelmat hyväksyttiin ja otettiin käyttöön. Työväenopistossa opettaa vuosittain yli 800 tuntiopettajaa, joten yhteisten pedagogisten tavoitteiden laadiminen on tärkeää. Opetussuunnitelmassa määritellään painopisteemme, opetusmenetelmät ja laadulliset kriteerimme.

Verkko-opetukseen yhteiset pelisäännöt

Pandemian vuoksi jouduimme käynnistämään verkko-opetuksen nopeasti lyhyessä ajassa vuonna 2020, ja vuonna 2021 pääsimme kehittämään ja vakioimaan sen laatua. Verkkokurssien tarjonta alkoi vakiintua noin kymmeneen prosenttiin tarjonnasta.

Laadimme yhteiset pelisäännöt verkko-opetukseen. Pyrimme verkkokursseilla aina vuorovaikutuksellisuuteen ja tarjoamme videoyhteyden. Kukin aineala määrittelee itse verkko-opetuksen määrän kurssitarjonnastaan, koska aiheet ovat hyvin vaihtelevia: esimerkiksi ruuanlaittokurssit toimivat verkossa erittäin hyvin ja ovat suosittuja, kun taas vaikkapa kuvataiteen opetuksessa verkon mahdollisuudet koetaan rajatummiksi.

Opettajamme ovat kehittäneet verkkoon sopivia työkaluja ja menetelmiä. Tämä näkyy asiakaskyselyn tuloksissa, joiden mukaan verkko-opetus sujui hyvin ja vuorovaikutus oli opiskelijoiden mielestä riittävää.

Käynnistimme vuonna 2021 muiden pääkaupunkiseudun kansalaisopistojen kanssa kielten verkkopedagogiikkaa kehittävän Digilingua-hankkeen. Tavoitteena on määritellä, millaista on hyvä kieltenopiskelu verkossa, ja edetä kurssien kehitystyössä sen mukaisesti.

Tavoitteisiin päästiin osittain

Saavutimme sitovat toiminnalliset tavoitteemme osittain. Tavoitteemme käyttöönottaa yhteisiä sähköisiä oppimisalustoja siten, että vähintään 10 % kursseista käyttää edu.hel.fi-verkon oppimisalustoja, ylitettiin selvästi, koska suuri osa vuoden kursseista tarjottiin verkossa.

Tavoite kasvattaa kurssilaisten määrää Koillis- ja Itä-Helsingin alueilla vähintään 5 % verrattuna vuoteen 2020 ei toteutunut. Emme tavoittaneet alueiden väestöä riittävästi, sillä koko kevät-lukukauden 2021 olimme verkko-opetuksessa ja syksyllä oli voimassa kurssikokojen rajoitus.

Opisto toteutti monin tavoin kaupungin tavoitteita ikäihmisten hyvinvoinnin tukemisesta. Opiston toimintaan osallistui 7 380 yli 60-vuotiasta. Osa perinteisesti tavoitetusta senioriväestöstä jäi tavoittamatta, koska kevät 2021 toimitettiin etäopetuksessa ja seniorikeskusten kurssitoiminta oli keskeytyneenä koko vuoden. Ikäihmisiä tuettiin etäopetukseen osallistumisessa tarjoamalla laajasti digineuvontaa niin etänä kuin lähidigitukena. Kaikista opiston kursseista 10 % ja liikunta- ja tanssikursseista 42 % oli suunnattu erityisesti senioreille.

Vuoden tapahtumia

Saimme syksyllä 2021 toteutettua monet kauan odotetut tapahtumat, kuten teatteriesitykset ja konsertit. Opiskelijoiden yhteenliittymä Opistolaisyhdistys pystyi järjestämään satavuotisjuhlansa joulukuussa.

Maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon ja maahanmuuttajakotivanhempien opetus laajeni edelleen valtion hankerahoituksen turvin.

Työttömille suunnattujen kielikurssien toteutusvastuu siirtyi Stadin ammattiopistolta työväenopistolle vuonna 2021. Kurssien siirtyminen opiston vastuulle onnistui hyvin.

Vuonna 2019 käynnistetty HAKEVA-hanke aikuisten digi- ja perustaitojen parantamiseen päättyi vuonna 2021. Hankkeessa tavoitettiin uusia kohderyhmiä ja vahvistettiin näiden ryhmien perus-, digi- ja monilukutaitoja, solmittiin kumppanuuksia järjestöjen ja organisaatioiden kanssa sekä kehitettiin uusia konsepteja, kuten monikielinen digiopastus ja digileikkipuisto.

Tyytyväisyys työhön ja palveluihin hyvällä tasolla

Helsingiläiset olivat työväenopiston palveluihin tyytyväisiä. Asiakaskyselyssä saimme asteikolla 1–7 asiakastyytyväisyyden keskiarvoksi 6,08, mikä oli sama kuin edellisenä vuonna.

Henkilöstön Fiilari-kyselyn mukaan henkilöstön tulevaisuudenusko on hieman heikentynyt, mutta hyvinvointi on kaupungin keskiarvoa ja toimialan keskiarvoa paremmalla tasolla. Myös työväenopistossa työ koettiin hyvin merkityksellisenä.

3.6 Ruotsinkieliset palvelut

De svenska tjänsterna

Fortsatt utbud och utveckling av tjänsterna trots undantagsförhållandena

Vi kunde erbjuda oavbruten service också under pandemin. Digitaliseringen tog ett kliv framåt och verksamheten var centrerad kring att säkerställa tillgången till service på svenska under studierna i sin helhet.

År 2021 ökade antalet barn något i de svenska daghemmen och familjedagvården från ifjol och var i genomsnitt 2 565 (2 217). Likaledes ökade antalet elever inom den svenska grundläggande utbildningen i Helsingfors och uppgick till 4 025 (3 892) i slutet av året. Antalet studerande inom den svenska gymnasieutbildningen var 1 287 (1 281). Bland dem minskade antalet vuxenstuderande med hälften på våren 2021 (från cirka 40 till 20) och förblev sedan på samma lägre nivå.

Andelen barn med ett annat modersmål än finska inom småbarnspedagogiken var 2,7 procent i daghemmen och 3,79 procent inom förskoleundervisningen.

Målen uppnåddes

De bindande målen – ett individuellt lärandemål, en enhetlig bedömningsmodell och en kulturupplevelse – var de samma som inom den finska småbarnspedagogiken och grundläggande utbildningen, och också de svenska tjänsterna uppnådde målen. Även om pandemin bjöd på utmaningar särskilt vad beträffar elevernas välbefinnande i början av året så har vår resiliens ökat: Trots undantagsperioden klarade vi av att tillhandahålla våra tjänster utan avbrott och hälsosäkert samt utveckla vår pedagogiska verksamhet och vårt kunnande.

En fortlöpande verksamhet kunde säkerställas med de tilläggsresurser som staden och staten beviljade för exempelvis stödundervisning i språk med anledning av coronan. Digitaliseringen kom att genomsyra vår verksamhet år 2021 och används nu allmänt som en del av våra tjänster. Digitala verktyg användes i stor utsträckning också annars än under distansundervisningsperioderna. Det kan till exempel nämnas att daghemmen har kunnat hållas öppna. Inom den grundläggande utbildningen har man arbetat hårt för att bland annat skapa en enhetlig bedömningsmodell och sätta in tilläggsstöd utifrån behov.

Trots de utmanande förhållandena lyckades man också förverkliga gymnasiernas studentskrivningar fullgott och hälsosäkert.

Vi inledde pilotförsöket med den tvååriga förskoleundervisningen vid de verksamhetsställen som valts ut för försöket.

Utmaningar under coronaåret

Efter vårens distansundervisningsperiod förbättrades elevernas välbefinnande på hösten 2021 enligt mätningarna. Till exempel upplevde man inte stress och ensamhet i lika hög grad som på

våren, men ännu var man inte i nivå med läget före pandemin. Stadens och sektorns åtgärder för att avhjälpa konsekvenserna för välbefinnandet omfattade såväl de svenska som de finska tjänsterna.

Utmaningarna återspeglade sig också i personalens välbefinnande, som sjönk år 2021. I en personalenkät fick emellertid hanteringen av det egna arbetet, socialt kapital och arbetets meningsfullhet höga vitsord. Rekryteringsutmaningarna fortsatte – störst bland dem var den bristande tillgången till personal inom småbarnspedagogiken. En rad åtgärder vidtogs på sektor- och stadsnivå i syfte att förbättra läget. Tack vare den nya servicehandledningen kan kommuninvånarna söka sig till våra tjänster via en centraliserad enhet, vilket förväntas lätta på daghemspersonalens arbetsbörda år 2022.

Den fria bildningens, det vill säga Arbis, verksamhet förverkligades till stor del på distans. Kurser som erbjöds över nätet innebar ett stort utvecklingssteg under året: möjligheten att delta på distans kommer också att erbjudas under normala förhållanden och vi kan därigenom utvidga vår verksamhet. Våra seniorkunder har också lärt sig att använda digitala förbindelser och har kommit till insikt om de möjligheter som de erbjuder. Enligt en kundtillfredsställelsenkät brast inte servicen trots de digitala förbindelserna – kunderna var fortsättningsvis nöjda och många – på en skala från 1 till 7 fick Arbis verksamhet vitsordet 6,26. Arbis hade under året 10 598 kursdeltagare.

Framsteg i integrationen inom det svenska språket

Integrationen är en topprioritet, det vill säga möjligheten att utbilda sig på svenska om man så vill även om man har ett annat modersmål. Vi har beskrivit lärtigen på svenska från småbarnspedagogiken via den grundläggande utbildningen till gymnasierna och den fria bildningen för dem med ett annat modersmål än svenska eller finska. Vi har satsat på att stödja både de studerande och personalen i att förverkliga lärtigen.

På hösten 2021 infördes en ny läroplan för gymnasierna. De svenska gymnasierna övergick från ett system med fem perioder per år till ett fyrapperioderssystem. Syftet är att åstadkomma kontinuitet och skapa förutsättningar för en allt lugnare studietakt – och att därigenom öka välbefinnandet bland de studerande. Dessutom underlättas planeringen av temastudier och den ämnesöverskridande undervisningen. Det finns ännu inte mätresultat över hur periodiseringen har lyckats; en bedömning utförs år 2022.

Utvidgandet av läroplikten i augusti 2021 gällde också tjänsterna på svenska. Niondeklassarna fick stöd i att välja fortsatta utbildningar och därtill eftersträvade man att säkerställa att alla får en studieplats som passar en.

3.7 Oppilas- ja opiskelijahuolto

3.7.1 Oppilashuolto jatkoiksi kiusaamisen vastaista työtä

Hyvinvoinnin vahvistaminen keskiössä

Oppilaiden hyvinvointi aiheutti lisätoimia oppilashuollossa vuonna 2021. Siihen puututtiin laajalla rintamalla lukuisin konkreettisin toimenpitein moniammatillisten osaajien yhteistyöllä.

Oppilashuolto vastaa esi- ja peruskoululaisten psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpidosta ja edistämisestä. Moniammatillinen oppilashuollon henkilöstö koostuu opetuksen ja

oppilashuollon asiantuntijoista, joiden palvelut ovat kaikkien koulu yhteisön jäsenten käytettävissä. Yhteistyöhön hyvinvoinnin edistämiseksi ja tukea tarvitsevien oppilaiden auttamiseksi kytketään mahdollisuuksien mukaan myös huoltajat.

Kouluterveyskyselyn mukaan kiusaaminen on vähentynyt Helsingissä, mutta jokainen kiusaamistilanne on liikaa. Vuonna 2021 jatkettiin kiusaamisen vastaista työtä, joka on vakiintunut pysyväksi toiminnaksi. Käytössämme on työkalupakki kiusaamisen ennaltaehkäisyyn, siihen puuttumiseen ja jälkihoitoon. Tavoitteena on auttaa tunnistamaan kiusaaminen jo varhain ja opettaa reagoimaan siihen oikein. Jos oppilasta kiusataan paljon, koulun tulee nimetä nimikkoaikuisen, jonka puoleen kääntyä. Koulujen tuli myös kuvata kiusaamiseen liittyvät säännöt, edistää oppilaiden ryhmytymistä eri tavoin sekä systemaattisesti edistää oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Työtä tukee opetusministeriön kansallinen Sitouttava koulu yhteisötyö –hanke, jonka avulla puututaan oppilaiden poissaoloihin ja niiden juurisyihin ennaltaehkäisevästi. Koulusta poissaolojen määrä halutaan kääntää laskuun. Opetusministeriö rahoitti hankkeen pilotointia vuonna 2021, ja malli on tarkoitus vakiinnuttaa käyttöön vuosina 2022–2023.

Asiantuntijat tekevät työtä kouluissa paikan päällä. He selvittävät tilanteita ja jakavat kiusaamiseen liittyviä kokemuksia toisten koulujen kanssa. Systemaattinen työkalujen ja hyvien käytäntöjen jakaminen koettiin kouluissa ja oppilaitoksissa tärkeäksi.

Hyvinvointi koheni syksyllä

Kouluterveyskyselyn mukaan oppilaat kärsivät keväällä 2021 ahdistuksesta ja yksinäisyydestä, sillä koronaohjeistus etäopetuksineen ja harrastusrajoituksineen koskivat vahvasti erityisesti koululaisia. Koululaisiin pidettiin yhteyttä opetuksen lisäksi tarvittaessa tekstiviestein ja nettitapaamisin opettajan, oppilaan sekä tarvittaessa koulukuraattorin ja huoltajan kanssa.

Tilanne helpottui, kun syksyllä päästiin takaisin lähiopetukseen. Tämä näkyi oppilashuollossa kävijöiden huomattavana vähenemisenä. Palvelujen kysynnässä päästiin takaisin pandemiaa edeltävälle tasolle. Myös oppilaiden keskinäiset tapaamiset ja toisilta saatu tuki ovat arvokkaita.

Lokakuussa laadimme oppilaille hyvinvointiprofiilit, joissa mitattiin koululaisten sosiaalisia suhteita sekä vahvuuksia ja voimavaroja. Löydöksenä havaittiin lasten pystyvän käyttämään erittäin monipuolisesti erilaisia voimavaroja. Hyvinvointiprofiili on käytännöllinen työkalu koulujen toimenpiteiden pohjaksi ja muun muassa valtakunnallisten vertailujen tekoon. Tiedot kerättiin perusopetuksen 4.-, 6.- ja 7.-luokkalaisilta sähköisen linkin kautta. Vastaajista nähdään koulu ja luokkataso ilman henkilötietoja, ja tulokset ovat nähtävissä heti. Tulokset olivat samalla tai osin paremmalla tasolla kuin kevään kouluterveyskyselyssä.

Hyvinvoinnin tuen resursseja kasvatettiin

Vuonna 2021 astui voimaan lakiin perustuva oppilashuollon sitova mitoitus. Sen myötä saimme uusia työntekijöitä, kuten kymmenen uutta koulukuraattoria, mikä tarkoittaa koululaisille entistä nopeampaa palvelua. Psykologeista on edelleen pulaa, ja heitä on ajoittain vaikea saada rekrytoitua.

Toisena pandemiavuonna oli jo opittu hyödyntämään tehokkaasti digitaalisia välineitä ja lähestymistapoja. Esimerkiksi karanteeniin asetettuihin luokkiin tai oppilaisiin oltiin yhteydessä etänä.

Oppilas- ja opiskelijahuollon osaamista kasvatettiin jatkuvasti. Muun muassa lyhytterapeuttisten menetelmien koulutusta oppilas- ja opiskelijahuoltotyössä toteutettiin vuonna 2021.

Helsingin kaupunki kehittää lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita palveluketjuhankkeessa, jossa työtä on tehty perhe- ja sosiaalipalveluiden, terveys- ja päihdepalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyönä vuodesta 2019. Työ jatkuu osana sote-uudistuksen Tulevaisuuden sote-keskus -hanketta vuodet 2021–2022.

Vuonna 2021 kaupunki perusti alle 13-vuotiaiden käyttöön lasten oman mielenterveysyksikön. Työnjaosta sovittiin yksikön ja oppilashuollon kesken. Yhteistyö on kehittynyt suotuisasti. Uudistusten myötä oppilashuollon sijaintia kaupungin organisaatiossa ei oltu vielä päätetty syksyllä 2021, mikä aiheutti työntekijöissä epävarmuutta.

Henkilöstön työkuorma kasvoi poikkeusolosuhteissa. Kuormitusta helpottivat valtion ja kaupungin myöntämät lisäresurssit. Henkilöstötutkimuksen tulokset noudattelevat perusopetuksen tuloksia: työ nähdään merkityksellisenä, mutta henkinen paine oli vuonna 2021 normaalia suurempi, sillä oppilashuollon työntekijät näkevät lapsen arjen ja ongelmat hyvin läheltä. Vuoteen 2022 lähdettiin kuitenkin vahvan osaamisen, entistä laajemman työkalupakin sekä kaupungin strategisen ja taloudellisen tuen voimin.

3.7.2 Opiskelijahuolto tarttui opiskelijoiden hyvinvointivajeeseen

Nuorten hyvinvointiin panostettiin

Pandemia haastoi voimakkaasti opiskelijoiden hyvinvointia, mikä aiheutti muutoksia toimintaan ja haasteita opiskelijahuollolle.

Opiskelijahuolto vastaa Helsingin kaupungin lukioiden ja ammatillisen koulutuksen sekä useimpien yksityisten oppilaitosten psykologi- ja kuraattoripalveluista. Korona-aika haastoi voimakkaasti opiskelijoiden hyvinvointia etenkin pääkaupunkiseudulla, jossa toinen aste joutui opiskelemaan Suomessa pisimpään etäopetuksessa joulukuusta 2020 huhtikuulle 2021. Vaikka syksyllä siirryttiin taas lähiopetukseen, niin moninaiset koronarajoitukset rajoittivat normaalia kouluarkea. Opiskelijat kärsivät myös harrastuksien sulkemisesta.

Hyvinvointivaje on todellinen

Tarve sosiaaliseen vuorovaikutukseen näkyi hälyttävästi kaupungin opiskelijoille tekemissä kyselyissä ja THL:n kansallisessa kouluterveyskyselyssä 2021. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat nuoret, vieraskieliset ja muualta muuttaneet opiskelijat kärsivät lähikontaktien puutteesta. Opiskelijahuollon asiakasmäärät kasvoivat, ja vastaanotolle tuli entistä monimutkaisempien ja laajempien haasteiden äärellä olevia opiskelijoita. Hyvinvointivaje näkyi konkreettisena työssämme.

Kun lähiopetukseen päästiin kevään jälkeen, aloimme tavoitteellisesti vahvistaa opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta. Eri toimialojen – nuorisotyö, sosiaali- ja terveystoimi – kanssa laadittiin nuorten korona exit -suunnitelma toimenpiteistä, joilla yhteisöllisyyden tunnetta pyritään vahvistamaan. Nuorten yhteinen tekeminen nähdään tärkeimpänä ratkaisuna yksinäisyyden vähentämiseen.

Vuorovaikutuksen tueksi palkattiin lisää yhteisökuraattoreita. Yhdessä oppilaitosten henkilöstön kanssa he järjestivät opiskelijoille muun muassa hyvinvointikahviloita, joista tuli erittäin suosittuja.

Niissä ammattilaiset kohtaavat opiskelijoita arjessa, ja samalla opiskelijoiden välistä vuorovaikusta vahvistetaan. Vapamuotoiseen toimintaan sisältyy esimerkiksi teemapäiviä ja tapahtumia, jotka tuovat tilaisuuden tavata muita ja joiden järjestämiseen opiskelijat osallistuvat itse.

Vuonna 2020 aloitetut toimenpiteet ja etätyökalujen hyödyntäminen jatkuivat koko vuoden: toisen asteen opiskelijoille pidettiin etävastaanottoja ja -yhteistapaamisia, ja heihin oltiin henkilökohtaisesti yhteydessä puhelimitse ja Wilman kautta.

Työtä hyvinvoinnin ja opiskelukyvyn parantamiseksi

Vuoden 2021 toiminnassamme oli kaksi isoa teemaa. Hyvinvointityön rakenteiden vahvistaminen on alue, jossa pyritään hyödyntämään opiskelijahuollon henkilöstön asiantuntijuutta entistä tavoitteellisemmin. Moniammatillinen yhteistyö oppilaitoksissa kasvattaa hyvinvointityön vaikuttavuutta.

Toinen kokonaisuus tähtää opiskelijoiden opiskelukyvyn systemaattiseen vahvistamiseen. Kykyyn vaikuttaa yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunne, joka vahvistaa nuoren kiinnittymistä omiin opintoihinsa ja opiskelijayhteisöön. Sitouttavaa me-henkeä pyritään vahvistamaan. ”Satsaa vuorovaikutukseen, selkeyttä toimintaa” -periaatteen mukaisesti toteutettiin erilaisia etä- ja lähitoimenpiteitä ja menetelmiä, joihin muun muassa hyvinvointikahvilatoiminta sisältyy.

Myös henkilöstön henkinen kuorma kasvoi

Oppivelvollisuuden laajeneminen näkyi toisen asteen koulutuksissa uusina asiakasryhminä. Opiskelijahuoltoon tuli asiakkaita, joilla oli haasteita opiskelussa useista samanaikaisista syistä, kuten perheiden vaikeiden tilanteiden vuoksi, ja joilla oli huomattavia tuen tarpeita. Asiakaskunta kasvoi myös oppivelvollisten määrän ja heitä tukevan työn tarpeen kasvaessa.

Henkilöstön jaksaminen oli koetuksella. Kannoimme sosiaalista ja eettistä kuormaa erityisesti pandemiatilanteessa, jossa ongelmat eskaloituivat. Vastaaminen palvelutarpeeseen tuntui usein vaikealta opiskelijoiden ongelmien määrän ja laadun vuoksi. Samanaikaisesti erityisesti psykologien tarve myös muualla, kuten työterveyshuollossa, kasvoi ja osa henkilöstöstä siirtyi yksityisten yritysten palvelukseen. Työn merkityksellisyys nähdään silti henkilöstökyselyn mukaan suurena. Kyselyn tulokset noudattelevat yleisiä Kaskon tuloksia.

Syksyllä parempaan päin

Marraskuussa 2021 lukiolaisille tekemämme kyselyn tulokset kertoivat, että hyvinvointi kasvoi syksyllä. Etäopiskelujakson päättymisellä ja yhdessä tekemillämme toimenpiteillä on ollut vaikuttavuutta, ja näemme, että työllämme on merkitystä opiskelijan elämässä. Oppilaitosten rehtorit, koulutuspäälliköt ja opetushenkilöstö toivat useassa yhteydessä esille kuraattorien ja psykologien työn arvoa oppilaitosten arjessa ja yhteisessä työssä.

4. Turvallisuus, tilat, tietohallinto, henkilöstö ja talous

4.1 Turvallisuus

Varautuminen, jatkuvuus ja arjen turvallisuustyön tuki korostuivat.

Vuonna 2021 olemme panostaneet varautumisen ja jatkuvuuden hallinnan kehittämiseen. Toimialalle on valmisteltu muun muassa valmiussuunnitelman yleinen osa sekä jatkuvuus- ja suojelusuunnitelma. Arjen kriisijohtamisen tueksi olemme luoneet työkaluja, kuten kriisijohtamisen ja -viestinnän ohjekortin esihenkilöille.

Toimipisteiden turvallisuustyön tueksi on laadittu uusia ohjeita sekä uusi turvallisuus- ja pelastussuunnitelman runko. Jatkoimme tiivistä kehittämissyhteistyötä kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiusyksikön sekä toimialojen ja muiden kumppanien kanssa.

Koronatilanteen vaikutukset liittyivät terveysturvallisuuden edellyttämiin toimiin, kuten maskien käyttöön. Muuten koronalla ei ollut merkittäviä vaikutuksia organisaatioturvallisuuteen. Vuonna 2022 toimialan turvallisuustyön keskeisiä painopisteitä ovat turvallisuuskoulutuksien ja -viestinnän kehittäminen.

4.2 Tilat

Toimitilastrategia ja tilojen yhteiskäyttö edistävät tilatehokkuutta

Terveelliset ja turvalliset oppimisen tilat helsinkiläisille oppijoille ja henkilöstölle on kaupungin toimitilastrategian keskeinen tavoite. Periaate koko kaupungista oppimisympäristönä laajentaa oppimisympäristöä ja kytkee ne autenttisiin ilmiöihin ja toimijoihin.

Vuonna 2021 ylitimme tavoitteemme toimialan olemassa olevien yhteiskäyttökohteiden lukumäärän kasvattamisesta viidellä prosentilla. Lisäksi tilankäyttö tehostui viime vuodesta toimialan kaikissa palvelukokonaisuuksissa: tehokas tilankäyttö vaikuttaa myös toimialan ja kaupungin talouteen kustannuksia hillitsevästi. Tilojen sijoittelun ja suunnittelun lähtökohtana on kaupunkilaisten kannalta helppo saavutettavuus, eriytymisen torjuminen, toiminnallisuus, muuntojoustavuus, taloudellisuus ja esteettömyys.

Helsingin tavoite olla hiilineutraali kaupunki vuoteen 2030 mennessä, mikä tilojen osalta tarkoittaa, että keskeisiä tavoitteita ovat kiinteistöjen energiatehokkuuden lisääminen sekä kalusteiden ja varusteiden kasvava kierrätys. Nämä huomioidaan sekä uudis- että peruskorjauskohteissa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala osallistuu yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa valtiovarainministeriön rahoittamaan digitaaliseen palveluverkkohankkeeseen Turun ja Kuopion kanssa. Hanke päättyy kesällä 2022.

Varhaiskasvatuksen päiväkoti Hopealaakso-Silverdahlen, Kruunuvuorenrantaan valmistunut uudishanke, voitti vuoden 2021 Puupalkinto-kilpailun. Muita valmistuneita päiväkotirakennuksia olivat Kukkaniiitty-Blomängen ja Louhikko.

Perusopetuksen rakennushankkeista valmistuivat Maatullin ala-asteen väistötilat, joihin sijoittuu myös päiväkoti Minttu. Myöhemmin tiloja käytetään Puistolan alueen monitoimitalona. Perusparannuksista valmistuivat Aleksis Kiven peruskoulu ja Kruunuhaan yläaste. Mustakiven korttelitalossa toteutettiin laajennus ja toiminnallisia muutoksia. Myös Myllypuron peruskoulun laajennus otettiin käyttöön.

Uusia lukiorakennuksia ei ole Helsingissä valmistunut pitkään aikaan. Vuosaaren uusi lukio otettiin käyttöön syksyllä 2021. Se oli Helsingin kaupungin ensimmäinen elinkaarimallilla toteutettu koulu-rakennushanke. Uudet monikäyttöiset tilat palvelevat 900 opiskelijan tarpeita, koulun musiikki- ja teknologiapainotteista opetusta sekä taiteen perusopetusta. Perusparannuksista valmistuivat myös Etu-Töölön lukion tilat sekä Mäkelänrinteen lukion perusparannus ja laajennus. Laajennusosa yhdistää lukion samaan aikaan valmistuneeseen Urhea-halliin ja HOASin asuntoihin.

Stadin ammatti- ja aikuisopiston Myllypuron ja Roihupellon kampusten hankkeet ovat edenneet suunnitteluvaiheeseen, ja ne toteutetaan elikaarihankkeina.

4.3 Tietohallinto ja digitalisaatio

Otimme merkittäviä kehitysaskelia huoltajien ja nuorten palveluissa digitaalisin työkaluin.

Vuonna 2021 kehitimme sekä asiakaspalvelua että toimialan sisäisiä palveluita. Tuotteistimme tietojohtamiseen liittyviä näkymiä (dashboardit) ja paransimme oppijoiden näkymää eri palveluihin.

Otimme käyttöön esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen paikan proaktiivisen tarjoamisen. Käytäntö oli menestys: tekstiviestillä tarjotun paikan otti vastaan 89 % asiakkaista, 4 645 paikkaa. Huoltajien arki helpottui, kun entisen jopa kahden kuukauden hakuprosessin sijasta hakuun kuluu yksi minuutti.

Asioinnin tietojärjestelmän avulla tehostettiin sisäistä toimintaa. Entisen 180 päättäjän tekemän paikkasijoittelun sijaan palvelunohjausta hoitaa nyt kahdeksan palveluneuvojaa.

Koulutulokkaista 75 % eli 4 845 oppilasta vastaanotti lähikoulupaikan Asti-palvelun kautta.

Koululaisten kuulumisten selville saamiseksi ja toiminnan kehittämisen tueksi kehitimme pedagogisen hyvinvoinnin näkymän indikaattoreineen. Sen tietopohjana on 5.-9.-luokkalaisille tehty ”Mitä sinulle kuuluu?” -kysely, johon vastasi noin 13 000 oppilasta.

Myös muita digitaalisia oppimisympäristöjä ja työkaluja kehitettiin. Esimerkiksi nuorten oppimis-, tuki- ja harrastusportaali Aula.fi nousi erittäin suosituksi.

4.4 Henkilöstö

Kasvatuksen ja koulutuksen henkilöstölle vuosi 2021 oli normaalia raskaampi koronavaikutusten ja rekrytointihaasteiden vuoksi, mutta työn merkityksellisyys säilyi.

Helsingin kaupunki otti vuonna 2021 käyttöön uuden Fiilari-henkilöstökyselyn. Vastausprosentti kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla oli 61 % (koko kaupungilla 64 %). Kokonaistuloksena Kasko sai kouluarvosanan 7,6 (koko kaupungilla 7,5).

Fiilarissa tuloksia tarkastellaan neljällä osa-alueella: oma työ, työyhteisö, johtaminen ja tulevaisuus. Kaskon vahvuuksina nousevat työn hallinta, itsenäinen työskentely ja suositteluhalukkuus: 81 % kaskolaisista suosittelisi kaupunkia työpaikkana ystävälleen.

Tulokset kertovat, että vahva osaaminen ja toimivat työyhteisöt ovat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tärkeimmät vahvuudet ja voimavarat. Työhyvinvoinnin tulokset ovat monin paikoin matalat ja selvästi tärkeimpiä kehittämiskohteita. Korona ja henkilöstön saatavuusongelmat näkyvät.

Teemme merkityksellistä työtä

Oman työn osion tulokset olivat neljästä kokonaisuudesta parhaat. Kaskon vastaajista 92 % kokee, että omalla työllä on merkitystä.

Hyvissä tuloksissa korostuvat osaamisen merkitys, selkeät tavoitteet ja vahva työn hallinnan tunne. Työtä kuormittavat väkivalta- ja uhkatilanteet sekä muutokset, joita ei aina koeta positiivisiksi. Selkeä kehityskohde on oma hyvinvointi eli haitallisen stressin vähentäminen sekä riittävä palautuminen ja uni.

Voimavarana ja vahvuutena Kaskossa on vahva auttamisen, arvostamisen sekä vapauden ja vastuun kulttuuri. Eniten kehitettävää on yksiköiden välisessä yhteistyössä ja yhdessä toimimisen asenteessa. Valmentava johtaminen edistää itsenäistä työskentelyä, ja tulokset ovat siltä osin hyviä. Esihenkilöiltä odotetaan kuitenkin palautetta sekä keskustelua työn tulevaisuudesta ja strategiasta.

Oikeudenmukaisuuden kokemus parantui hieman viime vuodesta. Toisaalta aiempaa useampi kokee, että ei voi riittävästi vaikuttaa työtään koskeviin muutoksiin. Tulevaisuus-osion tuloksista näkyy, että henkilöstöllä on tietoa osaamisen kehittämisestä sekä kykyä suunnitella ja johtaa omaa työtään. Työn muutoksista ja tulevaisuudesta tarvitaan työyhteisöissä lisää keskustelua. Onnistumiskeskusteluja käytiin aiempaa enemmän, mutta keskustelujen laadussa on vielä paikoin kehitettävää.

Ratkaisuja työvoimavajeeseen haettiin

Toimialalla oli henkilöstövajetta erityisesti varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävissä sekä perusopetuksen erityisluokanopettajan ja psykologin tehtävissä.

Varhaiskasvatuksen opettajien kokonaisvaje oli vuoden lopussa 37,2 % ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajien kokonaisvaje 24,4 %. Tämä näkyi jatkuvana rekrytointina ja henkilöstön vaihtuvuutena, mikä työllisti päiväkodin johtajia.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa oli haettavana lähes 1 600 varhaiskasvatuksen opettajan tehtävää, joihin hakijoita oli keskimäärin 1,1 työpaikkaa kohden. Ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa haettavana oli 155 varhaiskasvatuksen opettajan tehtävää, ja hakijoita oli keskimäärin 0,7 työpaikkaa kohden.

Myös psykologien saatavuustilanne heikentyi vuoden aikana ja hakijoiden määrät pienenivät entisestään. Hakijoita oli keskimäärin 0,6 tehtävää kohden. Avoimia tehtäviä oli auki 99 ja rekrytointien täyttöprosentti oli 46 %.

Ratkaisuja työvoimavajeeseen haettiin muun muassa edistämällä koulutuspolkuja työvoimapula-ammatteihin. Pätevöitymistä varhaiskasvatuksen lastenhoitajaksi tuettiin, ja kasvatusta ja ohjausalan oppisopimuskoulutuksen aloitti 97 henkilöä. Helsingin yliopiston monimuotokoulutuksissa varhaiskasvatuksen opettajaksi pätevöitymiseen tähtäävät opinnot aloitti noin 50 toimialalla työskentelevää varhaiskasvatuksen asiantuntijaa. Kaupunki tuki koulutukseen osallistuneita myöntämällä palkallista vapaata opintoja varten. Toimialan edustajat olivat mukana kaupunkitasoisessa edunvalvontatyössä, jossa tavoite oli vaikuttaa koulutuspaikkojen määrään.

Uusille varhaiskasvatuksen opettajille maksettiin kannustuspalkkiota. Ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa palkkioita maksettiin myös uusille lastenhoitajille. Työntekijän löytäjälle maksettiin Löydä osaaja -palkkio.

Näkyvyyteen ja työnantajamielikuvan kehittämiseen panostettiin ja rekrytointimarkkinointia monipuolistettiin eri kanavia hyödyntäen. Myös työpaikkailmoitusten sisältöön ja houkuttelevuuteen kiinnitettiin huomiota entistä enemmän ja Edurekry-uutiskirjettä uudistettiin. Palvelussuhdeasuntoja markkinoitiin työvoimapula-ammattien hakijoille.

Sijaisten saatavuuden parantamiseksi tehtiin yhteistyötä Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n kanssa. Varhaiskasvatuksen tehtäviin tutustui leikkipuistoissa ja päiväkodeissa yhteensä 170 kesänuorta. Vuoden lopussa käynnistettiin strategian mukaisesti uusia toimenpiteitä henkilöstön veto- ja pitovoiman edistämiseksi.

Kasvatus ja koulutus, toimialan henkilöstö 31.12.2021

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstömäärä oli vuoden 2021 lopussa 14 691. Lukuun sisältyvät myös virka- tai työvapaalla olevat ja heidän sijaisensa.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuudessa työskenteli 6 417 henkilöä, perusopetuksessa 4 631, lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuudessa 2 016 ja ruotsinkielisissä palveluissa 1 030. Luvuissa eivät ole mukana sivutoimiset tuntiopettajat. Toimialan hallinnossa työskenteli 597 henkilöä. Tähän sisältyy kouluilla ja oppilaitoksissa toimivaa henkilöstöä, kuten koulu-, lukio- ja opistoshteereitä, ICT-tukihenkilöitä, opistoisäntiä ja kalustonhoitajia.

PALVELUKOKONAISUUS, PALVELU/HENKILÖSTÖRYHMÄ	HENKILÖSTÖMÄÄRÄ*
Toimialajohtaja	1
TOIMIALAN HALLINTO	596
Toimialan hallinnon palvelujen johto	8
Hallintopalvelut	234
Henkilöstöpalvelut	38
Kehittämispalvelut	72
Talous- ja suunnittelupalvelut	73
Tietohallintopalvelut	92
Tilapalvelut	27
Viestintäpalvelut	31
Pääluottamusmiehet ja työsuojeluvaltuutetut	21

Hallinto- ja tukipalveluiden henkilöstömäärään sisältyy kouluilla ja oppilaitoksissa toimivaa henkilöstöä seuraavasti: 94 peruskoulun koulusihteeriä, 15 lukiossihteeriä, 14 opistossihteeriä, 23 opistoisäntää ja 18 kalustonhoitajaa. Lisäksi henkilöstömäärään sisältyy 32 ulkopuolisella rahoituksella palkattua määräaikaista projektityöntekijää.

VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS	6 417	
Palvelukokonaisuuden johto	11	
Päiväkodin johtajat	163	
Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat	2746	sisältää varahenkilöt
Varhaiskasvatuksen sosionomit	18	
Varhaiskasvatuksen opettajat	2329	
Varhaiskasvatuksen erityisopettajat	225	sisältää kiertävät varhaiskasvatuksen erityisopettajat
Päiväkotiapulaiset	210	
Erityisavustajat ja kehitysvammaisten hoitajat	253	sis. kehitysvammaohjaajat ja monikieliset ohjaajat
Perhepäivähoidon ja ryhmäperhepäivähoidon henkilöstö	170	sis. perhepäivähoitajat, ryhmäperhepäivähoitajat ja kolmiperhepäivähoitajat
Leikkipuistohenkilöstö	266	sis. vastaavat ohjaajat, sosiaali-ohjaajat, ohjaajat ja leikkipuistoapulaiset
Johtavat leikkipuistotoiminnan ohjaajat	10	
Erityissuunnittelijat, projektityöntekijät	8	sis. yksityisen varhaiskasvatuksen palveluvastaava
Varhaiskasvatuksen palveluohjauksen henkilöstö	8	sis. varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö, varhaiskasvatuksen palveluohjaaja

PERUSOPETUS	4 631	ei sisällä sivutoimisia tuntiopettajia
Palvelukokonaisuuden johto	9	
Rehtorit	83	
Opetushenkilöstö	3705	
Koulunkäyntiavustajat, ohjaajat, kouluvalmentajat	645	
Oppilashuolto	160	
Erytyssuunnittelijat, projektityöntekijät	29	
LUKIO JA AMMATILLINEN KOULUTUS JA VAPAA SIVISTYSTYÖ	2 016	ei sisällä sivutoimisia tuntiopettajia
Palvelukokonaisuuden johto	5	
Lukion rehtorit	14	
Lukiokoulutuksen opetushenkilöstö	579	
Ammatillisen koulutuksen rehtorit	6	
Ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstö	995	
Ammatillisen koulutuksen opetusta tukeva henkilöstö	181	sis. ammatillisen koulutuksen monikieliset ohjaajat
Vapaa sivistystyö (ei sisällä tuntiopettajia)	142	
Toisen asteen opiskelijahuolto	81	
Erytyssuunnittelijat, ohjaajat, korkeakouluharjoittelijat	13	sis. lukiokoulutuksen monikieliset ohjaajat
RUOTSINKIELISET PALVELUT	1 030	ei sisällä sivutoimisia tuntiopettajia
Hallinto- ja tukipalvelut	34	
Palvelukokonaisuuden johto	5	
Asiantuntijat ja toimistopalvelut (SAKO)	29	
joista 20 kouluissa ja oppilaitoksissa toimivaa sihteerä		
Varhaiskasvatus	446	
Päiväkodin johtajat	15	
Hoito- ja kasvatushenkilöstö	386	
Erytysopetus ja lasten tukitehtävät	25	
Perhepäivähoito (myös ryhmäpph)	16	
Päiväkotiapulaiset	4	
Perusopetus	414	
Rehtorit	12	sisältää apulaisrehtorit
Opetushenkilöstö	356	
Oppilashuolto ja koulunkäyntiavustajat	46	
Lukiokoulutus	107	
Rehtorit	4	sisältää apulaisrehtorit
Opetushenkilöstö	94	
Oppilashuolto	9	
Vapaa sivistystyö	29	
Apulaisrehtori	1	
Opetushenkilöstö	22	
Kiinteistö ja kirjastohenkilöstö	6	
HENKILÖSTÖ YHTEENSÄ*	14 691	

* sisältää virka- ja työvapaalla olevat sekä sijaiset

4.5 Talous

Käyttötalous

Käyttötalouden menot vuonna 2021 olivat noin 1,3 miljardia euroa ja tulot noin 83,2 miljoonaa euroa. Käyttötalouden nettomenot (menot-tulot) olivat noin 1,2 miljardia euroa, eli talousarvion tasolla.

Tuloja kertyi 24 miljoonaa euroa eli 40 % enemmän kuin talousarviossa ennakoitiin. Tuloylitys aiheutui kaupungin saamista käyttötarkoitussidonnaisista valtionavustuksista sekä muusta ulkopuolisesta hankerahoituksesta. Varhaiskasvatuksen ja iltapäivätoiminnan tuotot sekä Stadin ammattiopiston maksutuotot jäivät 2,2 miljoonaa euroa talousarviota pienemmiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alenemisen ja korona-pandemian seurauksena.

Toimialan menot ylittivät talousarvion 24,2 miljoonalla eurolla, eli 1,9 % talousarviosta. Menoylitys johtuu suurimmaksi osaksi kaupungin saaman talousarvion ulkopuolisen hankerahoituksen käytöstä sekä koronapandemian aiheuttamista välillisistä kustannuksista. Ylitystä syntyi näiden lisäksi noin 2,5 miljoonaa euroa talousarvioon sisältymättömistä oppivelvollisuuden laajenemisen kustannuksista.

Kaupunginvaltuusto myönsi 16.6.2021 koronapandemian vuoksi toimialalle 11,7 miljoonan euron ylitysoikeuden tuloihin ja 17,5 miljoonan euron ylitysoikeuden menoihin. Lisäksi kaupunginvaltuusto myönsi toimialalle helmikuussa 2022 toisen 6,9 miljoonan euron ylitysoikeuden. Yhteensä nämä yhteensä 24,4 miljoonan euron ylitysoikeudet kattoivat edellä kuvatut toimialan määrärahaylitykset.

Koronapandemia aiheutti toimialalla sekä lisämenoja että toiminnan supistamisesta syntyneitä menovähennyksiä.

Välittömiä kustannuksia kertyi noin 5,6 miljoonaa euroa. Ne muodostuivat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen iltapäivätoiminnan yksityisille toimijoille maksettavista tulonmenetyskorvauksista, ylimääräisistä materiaali- ja hygieniatarvikehankinnoista, sijaiskuluista sekä kasvaneista työterveyskuluista. Toisaalta pandemian aiheuttama toiminnan supistaminen aiheutti noin 6,4 miljoonan euron menovähennykset. Säästöjä on syntynyt eniten ammatillisessa koulutuksessa etäopetuksen aikana opetuksen ostopalveluissa, ateriapalveluissa ja opetuksen tarvikehankinnoissa. Lisäksi säästöjä on syntynyt lukiokoulutuksessa ja perusopetuksessa ateriapalveluissa ja kansainvälisessä toiminnassa.

Pandemia aiheutti myös välillisiä kustannuksia noin 10 miljoonan euron edestä. Näillä tarkoitetaan kustannuksia, jotka syntyivät lasten ja nuorten oppimisen ja hyvinvoinnin tuen tarpeen merkittävästä kasvusta.

Investoinnit

Toimialan investointimäärärahat olivat 20,2 miljoonaa euroa, minkä lisäksi toimialalla oli käytettävissä noin 8,9 miljoonaa euroa ylitysoikeuksia vuodelta 2020 siirtyneiden hankintojen rahoittamiseen. Määrärahoja ja ylitysoikeutta käytettiin hieman vajaa 24,4 miljoonaa euroa.

Oppivelvollisuuden laajenemisesta johtuviin laiteinvestointeihin käytettiin noin 1,4 miljoonaa euroa. Nämä investoinnit eivät sisällyneet talousarvioon. Lautakunta esitti joulukuussa 2021

talousarviosta käyttämättä jäänyttä määrärahaa käytettäväksi vuonna 2022 hankintojen siirtymisen vuoksi.

Ict-investointeihin käytettiin noin 14 miljoona euroa. Suurimmat investoinnit kohdistuivat ict-laitteisiin ja verkkoihin sekä esitystekniikkaan uudisrakennus- ja perusparannuskohteissa. Näiden lisäksi investoitiin runsaasti ict-kehityshankkeisiin, erityisesti uuteen asiointin tietojärjestelmään Astiin, jonka kehitys tulee jatkumaan vielä useita vuosia.

Laitteiden suuri maailmanlaajuinen kysyntä ja komponenttipula viivästytti joitakin toimituksia. Näihin kuului opettajien tietokoneita, oppilaiden iPad-tabletteja, varhaiskasvatuksen ammattinäyttöjä sekä Stadin AO:n teho- ja Mac-tietokoneita sekä esitystekniikkaa.

Toimialan muihin investointeihin käytettiin 7,5 miljoonaa euroa. Tästä merkittävin osa käytettiin uudis- ja perusparannuskohteiden kalustamiseen ja varustamiseen. Stadin ammattiopistossa investoitiin opetustilojen ajanmukaistamiseen sekä koneisiin ja laitteisiin.

Tuottavuus

Toimialan tuottavuus lasketaan tuottavuusindeksillä tuotos-panoslaskentana. Toimialan tuotos on palveltu asiakasmäärä sekä tuotetut opetustunnit vapaassa sivistystyössä. Toimialan panos on toimintaan käytetyt määrärahat. Tuottavuutta on pyritty parantamaan kehittämällä toimintaa ja tehostamalla tilankäyttöä. Tuottavuudessa ei saavutettu talousarviossa ennakoitua tasoa. Tuottavuuden aleneminen johtui etupäässä pandemiakustannuksista ja ulkopuolista hankerahoitusta vastaavista menoista, jotka eivät sisältyneet talousarvioon. Myös asiakasmäärä jäi talousarviossa ennakoidusta varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

5. Hallinto

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala rakentuu neljästä palvelukokonaisuudesta sekä hallinnosta. Hallinto tuottaa toimialan tarvitsemia talous- ja suunnittelupalveluja, henkilöstö- ja kehittämispalveluja, tietohallinto- ja tilapalveluja sekä viestintä ja hallintopalveluja.

Vuoden 2021 alusta toimialan tietohallinnosta siirtyi hallinnon ict-tuki digitaaliseen perustaan ja valmistauduimme vuoden 2022 alussa tapahtuvaan opetuksen ict-tuen siirtoon.

Vuonna 2021 tiivistimme hallinnon ja palvelukokonaisuuksien yhteistyötä ja sovimme sisäiseen viestintään ja tavoitettavuuteen liittyvät kehittämistoimenpiteet, joilla selkeytetään palvelutoiminnan johtamista. Teimme hallinnossa palvelulupauksen yhteydenottoihin vastaamisesta. Koostamme myös kaksi kertaa kuukaudessa ajankohtaiset aiheet yhteen esihenkilöiden viestikirjeeksi. Tämän on todettu olevan toimiva tapa, jolla rehtorit, päiväkodinjohtajat ja muut esihenkilöt saavat kootusti ja ennakoitusti tietoa ajankohtaisista asioista ja tehtävistä. Tapaamme säännöllisesti palvelukokonaisuuksia varmistaaksemme sisäisten toimintaprosessien sujuvuuden ja yhdessä sovittujen asioiden etenemisen.

Henkilöstökyselyn tulosten kehitys pääosin positiivista

Henkilöstökokemuksemme jatkoi vahvistumistaan vuodesta 2020 vuoteen 2021. Fiilari-henkilöstötutkimuksessa hallinto sai kokonaisarvosanan 8 (kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 7,4 ja Helsingin kaupunki 7,5). Vastausprosentti hallinnossa oli 85 %. Aiempiin henkilöstötutkimuksiin vertailtavissa olevien teemojen osalta hallinnon tulosten kehitys oli pääosin positiivista.

Henkilöstömme kokee työnsä mielekkäänä, työyhteisön vahvuutena on yhdessä tekeminen, ja valmentava johtajuus on hallinnossa kokonaisuudessaan vahvaa. Hallinnon työntekijöistä 86 % kokee työnsä merkitykselliseksi ja 81 % suosittelisi työnantajaa. Myös osaaminen koetaan vahvuutenamme, ja 92 %:lla työntekijöistä on halu kehittyä kohti tulevaisuuden työn vaatimuksia. Työyhteisömme taidot ja mahdollisuudet palvella asiakkaitamme hyvin koetaan vahvuudeksemme, samoin kuin toisten auttaminen ja arvostaminen. Valmentava johtajuus on vahvistunut kaikissa hallinnon palveluissa johtamisotteenamme vuodesta 2018 vuoteen 2021 ja on nyt kokonaisuudessa samalla tasolla kuin toimialallamme (83 asteikolla 0-100). Myös esihenkilöiden kiinnostus erilaisista näkemyksistä ja onnistumiskeskustelujen käyminen ovat hyvällä tasolla.

Kehityskohteina Fiilari-tutkimuksessa erottuivat tulevaisuuden rakentaminen, työhyvinvointi ja esihenkilön tuki työssä onnistumiseen. Työhyvinvoinnin ja esihenkilön tuen kokemuksiin ovat osaltaan saattaneet vaikuttaa koronan tuomat poikkeusolot ja etätyö. Muun muassa kehityskohteina oleviin teemoihin kiinnitämme huomiota vahvuuksiemme lisäksi vuonna 2022.

Kasvatus ja koulutus toimiala | Palvelukokonaisuudet ja palvelut toimialajohtaja Satu Järvenkallas

Varhaiskasvatus ja esiopetus Ulla Lehtonen Varhaiskasvatusjohtaja	Perusopetus Outi Salo Perusopetusjohtaja	Lukio- ja ammatillinen koulutus ja vapaa sivistystyö Arja Kukkonen Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön johtaja	Ruotsinkieliset palvelut (Svenska servicehelheten) Niclas Grönholm Ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden johtaja
<ul style="list-style-type: none"> • Varhaiskasvatus ja esiopetus (7 aluetta) • Leikkipuisto-toiminta • Yksityisen varhaiskasvatuksen ohjaus- ja valvontapalvelu 	<ul style="list-style-type: none"> • Perusopetuksen alueelliset palvelut (7 aluetta) • Esi- ja perusopetuksen oppilashuollon palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> • Lukiokoulutus • Ammatillinen koulutus • Vapaa sivistystyö • Toisen asteen opiskelijahuollon palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> • Varhaiskasvatus (Småbarns-pedagogik) • Perusopetus (Grundläggande utbildning) • Vapaa sivistystyö ja lukiokoulutus (Fri bildning och gymnasieutbildning) • Asiantuntija- ja toimistopalvelut (Sakkunnig- och kontorstjänster)

Toimialan hallinto | Hallintojohtaja Kati Takanen

Hallintopalvelut	Henkilöstöpalvelut	Kehittämispalvelut	Talous- ja suunnittelupalvelut	Tilapalvelut	Tietohallintopalvelut	Viestintäpalvelut

6. Kasvatus- ja koulutuslautakunta

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toimii kasvatus- ja koulutuslautakunnan alaisuudessa. Lautakunta huolehtii kaupungin varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta, suomenkielisestä ammatillisesta koulutuksesta sekä vapaasta sivistystyöstä. Lautakunnalla on kaksi jaostoa: suomenkielinen jaosto ja ruotsinkielinen jaosto.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnassa on 13 jäsentä ja kummassakin jaostossa 9 jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Toimialajohtaja toimii lautakunnan ja sen suomenkielisen jaoston esittelijänä. Toimialajohtajan lisäksi esittelijöinä toimivat palvelukokonaisuuksien johtajat. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston esittelijänä toimii ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden johtaja.

Toimielinten toimikausi vaihtui vuonna 2021, ja kaupunginvaltuusto valitsi uudet kokoonpanot kokouksessaan 2.8.2021. Alkuvuonna 2021 kasvatus- ja koulutuslautakunta kokoontui kahdeksan kertaa ja uusi lautakunta valintansa jälkeen kahdeksan kertaa. Suomenkielinen jaosto kokoontui vanhalla kokoonpanolla kaksi kertaa ja uudella kolme kertaa. Ruotsinkielinen jaosto kokoontui vanhalla kokoonpanolla kolme kertaa ja uudella kokoonpanolla niin ikään kolme kertaa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 1.8.2021 asti

Jäsen

Pia Pakarinen, puheenjohtaja (Kok.)
Emma Kari, varapuheenjohtaja (Vihr.)
Matias Pajula (Kok.)
Ted Apter (Kok.)
Dani Niskanen (Kok.)
Fatim Diarra (Vihr.)
Oskala Hannu (vihr.)
Abdirahim Husu Hussein (SDP)
Ville Jalovaara (SDP)
Vesa Korkkula (Vas.)
Petra Malin (Vas.)
Pia Kopra (PS)
Martina Harms-Aalto (RKP)

Varajäsen

Timo Raittinen
Markku Hannula
Tarik Ahsanullah
Laura Vanamo
Hanna Lähteenmäki
Seppo Siika-aho
Anu Korppi
Johanna Laisaari
Nyroos Maria
Kirsi Pihlaja
Samuel Adouchief
Oskar Viding
Joakim Horsma

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 2.8.2021 alkaen**Jäsen**

Pia Pakarinen, puheenjohtaja (Kok.)
Emma Kari, varapuheenjohtaja (Vihr.)
Matias Pajula (Kok.)
Ted Apter (Kok.)
Dani Niskanen (Kok.)
Fatim Diarra (Vihr.)
Oskala Hannu (vihr.)
Abdirahim Husu Hussein (SDP)
Ville Jalovaara (SDP)
Vesa Korkkula (Vas.)
Petra Malin (Vas.)
Pia Kopra (PS)
Martina Harms-Aalto (RKP)

Varajäsen

Timo Raittinen
Markku Hannula
Tarik Ahsanullah
Laura Vanamo
Hanna Lähteenmäki
Seppo Siika-aho
Anu Korppi
Johanna Laisaari
Nyroos Maria
Kirsi Pihlaja
Samuel Adouchief
Oskar Viding
Joakim Horsma

Suomenkielinen jaosto 1.8.2021 asti**Jäsen**

Emma Kari, puheenjohtaja (Vihr.)
Johanna Laisaari, varapuheenjohtaja (SDP)
Johanna Krabbe (Kok.)
Dani Niskanen (Kok.)
Matias Pajula (Kok.)
Suvi Pulkkinen (Vihr.)
Eric Carver (Vihr.)
Samuel Adouchief (Vas.)
Elina Das Bhowmik (Kesk.)

Varajäsen

Seppo Siika-aho
Eevi Kirjasniemi
Arttu Hautamäki
Janica Juvonen
Laura Vanamo
Markku Hannula
Anna Laine
Petra Malin
Ville-Veikko Rantamaula

Suomenkielinen jaosto 2.8.2021 alkaen**Jäsen**

Ozan Yanar, puheenjohtaja (Vihr.)
Anna Lemström, varapuheenjohtaja (Vas.)
Seida Sohrabi (Kok.)
Jeremias Nurmela (Kok.)
Mari Holopainen (Vihr.)
Annica Moore (Vihr.)
Marika Koski (SDP)
Sami Säynevirta (Vas.)
Mika Ebeling (KD)

Varajäsen

Eric Carver
Aydin Saiyar
Ossi Määttä
Johanna Kuisma
Oona Tchitcherin
Sanni Lehtinen
Petri Lillqvist
Fatma Yasa
Susanna Kokkonen

Ruotsinkielinen jaosto 1.8.2021 asti**Jäsen**

Martina Harms-Aalto, puheenjohtaja (RKP)
Ted Apter, varapuheenjohtaja (Kok.)
Veera Hellman (Kok.)
Bicca Olin (Vihr.)
Theo Tyrväinen (Vihr.)
Hildur Boldt (SDP)
Joonas Leppänen (Vas.)
Joakim Horsma (RKP)
Karin Palmén (RKP)

Varajäsen

Benjamin Ellenberg
Maria Elena Ehrnrooth
Dennis Hamro-Drotz
Bernt Nordman
Lena Sjöberg
Thomas Micklin
Ragna Moshagen
Tove Örsted
Sebastian Weckman

Ruotsinkielinen jaosto 2.8.2021 alkaen

Jäsen

Nora Grotenfelt, puheenjohtaja (RKP)
Bicca Olin, varapuheenjohtaja (Vihr.)
Ted Apter (Kok.)
Silva Mertsola (Kok.)
Theo Tyrväinen (Vihr.)
Hildur Boldt (SDP)
Eliel Kilpelä (Vas.)
Runa Ismark (RKP)
Anna Högström (RKP)

Varajäsen

Kristian Wahlbeck
Anders Brandt
Veera Hellman
Raine Luomanen
May Högdal
Johannes Waris
Isabella Åberg
Ted Urho
Morris Liemola

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan sihteerinä toimi Jaana Lax. Suomenkielisen jaoston sihteerinä toimi alkuvuonna 2021 Jaana Lax ja loppuvuonna Henri Montonen. Ruotsinkielisen jaoston sihteerinä toimi Mariella Michelsson.

Lisätietoja Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialasta verkkosivuilla

<https://www.hel.fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/fi>

Liite 1. Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen tunnusluvut 2021

Taulukko 1: 1.1 Varhaiskasvatuksen ja päivähoiton kattavuus 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
kaupungin päiväkodit	23 373	24 379	25 080	25 615	26 277	26 593	26 622
josta suomenkieliset päiväkodit	21 658	22 540	23 214	23 698	242 94	24 612	24 602
josta ruotsinkieliset päiväkodit	1 715	1 839	1 866	1 917	1 983	1981	2 020
ostosopimuspäiväkodit (sis. maksusit.)	496	527	559	662	853	775	778
josta suomenkieliset ostosopimuspäiväkodit	304	331	352	448	653	565	581
josta ruotsinkieliset ostosopimuspäiväkodit	192	196	207	214	200	210	197
perhepäivähoito	1 138	1 078	971	864	735	628	539
josta suomenkielinen perhepäivähoito	1 018	986	881	782	668	563	483
josta ruotsinkielinen perhepäivähoito	120	92	90	82	67	65	56
lasten kotihoidon tuki	8 777	8 553	7 959	7 812	6 843	6 512	5 651
yksityisen hoidon tuki	3 093	3 246	3 451	3 666	3 762	3 398	3 159
päivähoidon kerhot	1 300	1 236	1 175	901	743	553	424

Taulukon lapsimäärät kuvaa tilannetta 31.12.

Taulukko 2: 1.3. Varhaiskasvatuksen lapsimäärät ja osallistumisaste ikäluokittain 2016–2020*

	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	Määrä	Osallistumisaste	Määrä	Osallistumisaste	Määrä	Osallistumisaste	Määrä	Osallistumisaste	Määrä	Osallistumisaste	Määrä	Osallistumisaste
0–2-vuotiaat	6 037	30 %	6 346	32 %	6 230	33 %	6 473	34 %	6 470	35 %	6 943	37 %
3–5-vuotiaat	17 014	88 %	17 539	87 %	17 980	90 %	18 144	92 %	18 024	93 %	17 278	93 %
5-vuotiaat	5 698	91 %	5 952	92 %	6 236	93 %	6 180	94 %	6 316	95 %	6 052	95 %
6-vuotiaat	5 906	94 %	5 854	93 %	6 128	95 %	6 266	94 %	6 251	95 %	6 233	96 %

Taulukon lapsimäärät kuvaa tilannetta 31.12.

* luvut sisältää kaupungin päiväkodit, perhepäivähoidon, ostopalvelupäiväkodit ja yksityisen varhaiskasvatuksen

Taulukko 3: 1.4. Lasten äidinkielet ja äidinkielten suhteelliset osuudet kunnallisessa varhaiskasvatuksessa 2016–2020*

	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
suomi	19 484	76 %	19 570	74 %	19 520	73 %	19 611	72 %	19 464	71 %	19 188	70 %
ruotsi	1 847	7 %	1 894	7 %	1 944	7 %	1 999	7 %	2 037	7 %	2 028	7 %
muu	4 440	17 %	4 865	18 %	5 274	20 %	5 602	21 %	5 925	22 %	6 142	22 %

Taulukon lapsimäärät kuvaa tilannetta 31.12.

* sisältää kaupungin päiväkotihoidon, perhepäivähoidon ja ostopalvelut

Taulukko 4: 1.6. Päiväkodit ja leikkipuistot 2016–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
kaupungin päiväkotien lukumäärä	326	327	327	331	336	341	348
yksityisten päiväkotien lukumäärä		122	123	133	139	129	105
kaupungin päiväkotien tilapaikat	24 067	24 253	24 757	25 840	27 374	28 531	29 120
kaupungin ylläpitämät leikkipuistot/perhetalot	69	69	69	69	71	70	69

Taulukko 5: Perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminta 2021

	2021
Avustettavassa iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	7 173
Kaupungin järjestämässä iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat kouluissa	790
Kaupungin järjestämässä kehitysvammaisten lasten iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	437
Koululaisten iltapäivätoiminta leikkipuistoissa / avoin toiminta*	3 109

* effica 20.9 koululaisten ip/välipala

Taulukko 6: 3.1. Helsingin peruskoulujen oppilasmäärä 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
koko kaupunki	48 543	49 744	51 071	52 589	54 058	55 255	56 203
kaupungin ylläpitämät peruskoulut*	38 595	39 762	41 159	42 530	43 694	44 894	45 835
josta suomenkieliset peruskoulut	35 268	36 327	37 627	38 975	40 021	41 082	41 876
josta ruotsinkieliset peruskoulut	3 327	3 435	3 532	3 555	3 673	3 812	3 959
valtion ja yksityiset peruskoulut	9 948	9 982	9 912	10 059	10 364	10 361	10 368

oppilasmäärät ovat kahden laskentapäivän (20.9.) keskiarvoja

* luvut ei sisällä sairaalaopetusta

Taulukko 7: 3.2. Kaupungin ylläpitämien peruskoulujen muu oppilastieto 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
vieraskieliset oppilaat	6 854	7 387	8 078	8 489	9 073	9 469	9 856
josta suomenkielinen perusopetus	6 805	7 320	7 993	8 389	8 962	9 343	9 737
josta ruotsinkielinen perusopetus	49	67	85	100	111	126	119
vieraskielisten oppilaiden osuus	17,5 %	18,3 %	19,3 %	19,7 %	20,5 %	20,8 %	21,5 %
Suomi toisena kielenä oppilaat	7 047	7 498	7 955	8 421	9 058	9 444	9 736
Suomi toisena kielenä oppilaiden osuus	19,7 %	20,4 %	20,8 %	21,4 %	22,4 %	22,7 %	23,2 %
erityisopetuksessa olevat oppilaat	4 234	4 463	4 842	5 043	5 579	5 942	6 315
josta suomenkielinen perusopetus	4 011	4 197	4 555	4 744	5 280	5 638	6 011
josta ruotsinkielinen perusopetus	223	266	287	299	299	304	304
erityisopetuksessa olevien oppilaiden osuus	10,8 %	11,4 %	11,9 %	11,7 %	12,6 %	13,1 %	13,8 %
integraatio-oppilaat	1 498	1 653	1 916	2 015	2 440	2 902	3 065
maahanmuuttajien valmistavan opetuksen oppilaat	347	408	514	403	380	392	390

Taulukon oppilasmäärät ovat 20.9. laskentapäivän lukuja

Taulukko 8: 3.4. Helsingin peruskoulujen määrä 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Helsingin peruskoulut yhteensä	141	134	128	128	128	129	127
kaupungin ylläpitämät peruskoulut yhteensä	114	107	101	101	101	102	100
kaupungin suomenkieliset koulut	98	91	87	87	87	88	86
josta yhtenäiset peruskoulut, joissa luokat 1-10	23	27	30	30	31	30	31
josta peruskoulut, joissa luokat 1-6	58	51	46	46	45	47	45
josta peruskoulut, joissa luokat 7-10	9	6	4	4	4	4	4
kaupungin ruotsinkieliset koulut	16	16	14	14	14	14	14
josta yhtenäiset peruskoulut, joissa luokat 1-10	4	4	5	5	5	5	5
josta peruskoulut, joissa luokat 1-6	11	11	9	9	9	9	9
josta peruskoulut, joissa luokat 7-10	1	1	0	0	0	0	0
kaupungin erityiskoulut	7	6	6	6	6	6	5
kaupungin sairaalakoulut	1	1	1	1	1	1	1
yksityiset tai valtion peruskoulut	27	27	27	27	27	27	27

Taulukko 9: 4.1. Lukio-opiskelijoiden määrä 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
lukiotutkintoon opiskelijat koko kaupunki	15 493	15 305	15 133	15 517	15 742	16 000	16 497
kaupungin ylläpitämien lukioden tutkinto-opiskelijat	7 986	8 006	8 013	8 103	8 214	8 443	8 840
josta suomenkieliset lukiot	6 796	6 839	6 850	6 895	6 990	7 207	7 604
josta ruotsinkieliset lukiot	1 190	1 167	1 163	1 208	1 224	1 236	1 236
kaupungin aikuislukioden tutkinto-opiskelijat	413	378	357	430	459	518	453
josta suomenkieliset lukiot	372	344	317	385	415	476	432
josta ruotsinkieliset lukiot	41	34	40	45	44	42	21
yksityisten ja valtion lukioden tutkinto-opiskelijat	7 094	6 921	6 763	6 984	7 069	7 039	7 204
kaupungin lukioden valmistava opetus	40	38	44	47	50	44	50

Taulukon oppilasmäärät ovat oppilasvuosia eli kevään ja syksyn oppilasmäärien keskiarvoja.

Taulukko 10: 4.2. Kaupungin ylläpitämien lukioden muu opiskelijatieto 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
vieraskieliset opiskelijat	811	871	984	1 051	1 169	1 244	1 378
josta suomenkieliset lukiot	806	863	973	1 034	1 151	1 226	1 365
josta ruotsinkieliset lukiot	5	8	11	17	18	18	13
vieraskielisten opiskelijoiden osuus	9,6 %	10,3 %	11,6 %	12,4 %	13,6 %	13,9 %	14,8 %
Suomi toisena kielenä opiskelijat	646	695	800	888	872	985	1 098
Suomi toisena kielenä opiskelijoiden osuus	8,9 %	9,7 %	11,1 %	12,4 %	12,0 %	12,8 %	13,7 %
ulkopaikkakuntalaiset opiskelijat	2 595	2 596	2 700	2 738	2 842	2 947	3 106
josta suomenkieliset lukiot	2 111	2 108	2 191	2 236	2 327	2 456	2 615
josta ruotsinkieliset lukiot	484	488	509	502	515	491	491
ulkopaikkakuntalaiset opiskelijoiden osuus	30,6 %	30,8 %	31,8 %	32,4 %	33,1 %	32,9 %	33,4 %
kaksoistutkintoa suorittavat opiskelijat	336	343	360	417	383	535	586

Taulukon oppilasmäärät ovat 20.9. laskentapäivän lukuja. Luvut eivät sisällä aikuislukioden opiskelijoita.

Taulukko 11: 4.3. Helsingin lukioden määrä 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
koko kaupunki	38	38	38	38	38	38	38
kaupungin ylläpitämät lukiot	15	15	15	15	15	15	15
kaupungin suomenkieliset koulut	12	12	12	12	12	12	12
josta lukiot	11	11	11	11	11	11	11
josta aikuislukiot	1	1	1	1	1	1	1
kaupungin ruotsinkieliset lukiot	3	3	3	3	3	3	3
yksityiset ja valtion lukiot	23	23	23	23	23	23	23
josta lukiot	21	21	21	21	21	21	21
josta aikuislukiot	2	2	2	2	2	2	2

Taulukko 12: 5.1. ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärä 2018–2021

	2018	2019	2020	2021
Ammatillinen koulutus	9 998	10 247	10 415	10 043
Ammatillinen koulutus opiskelijavuosina	7 917	8 495	8 801	8 435
Työpajatoiminta, opiskelijamäärä henkilötyövuosina	98	133	102	127
Perusopetuksen lisäopetus oppilasmäärä	88	154	176	195
Oppisopimuskoulutus	1 895	1 465	1 336	1 286

luvut opiskelijavuosia

Taulukko 13: 5.2. Kaupungin ylläpitämän ammatillisen koulutuksen muu opiskelijatieto 2015–2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
erityisopiskelijoiden määrä	745	870	858	658	844	1 324	1 681
erityisopiskelijoiden osuus	8,3 %	9,7 %	9,7 %	7,2 %	9,1 %	13,8 %	18,0 %
kaksoistutkintoa suorittavat	327	260	189	204	224	318	468
kaksoistutkintoa suorittavien osuus	3,6 %	2,9 %	2,1 %	2,2 %	2,3 %	3,3 %	5,0 %
vieraskielisten määrä	1 836	2 111	2 851	3 433	4 170	4 334	4 219
vieraskielisten osuus	20,4 %	23,7 %	32,3 %	37,5 %	43,7 %	45,2 %	45,2 %
ulkopaikkakuntalaisten määrä	2 517	2 383	2 275	2 431	2 665	2 757	2 788
ulkopaikkakuntalaisten osuus	28,0 %	26,7 %	25,8 %	26,5 %	27,9 %	28,8 %	29,1 %

Taulukon oppilasmäärät ovat 20.9. laskentapäivän lukuja

Taulukko 14: 6.1. Vapaan sivistystyön kurssipaikan saaneet opiskelijat 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
yhteensä	96 400	82 783	97 991	102 583	101 965	96 221	94 486
josta suomenkielinen työväenopisto	77 383	82 783	82 057	87 095	84 859	82 452	83 888
josta ruotsinkielinen työväenopisto	19 017	16 512	15 934	15 488	17 106	13 769	10 598

Taulukko 15: 6.2. Vapaan sivistystyön opetustunnit 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
yhteensä	125 161	127 290	127 607	124 840	130 197	128 733	123 028
josta suomenkielinen työväenopisto	102 046	104 498	103 738	101 227	106 879	106 952	101 726
josta ruotsinkielinen työväenopisto	23 115	22 792	23 869	23 613	23 318	21 781	21 302

Helsinki

Helsingin kaupunki
Kasvatus ja koulutus

Töysänkatu 2 D
00510 Helsinki
PL 51300
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihte 09 310 1641

www.hel.fi